

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 54

2020

მთ. რედაქტორი

მარი ებნატაშვილი

გერმანისტი, საქართველოს
მწერლთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა
საერთაშორისო აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
პრესცენტრის ხელმძღვანელი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაინის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-861-8 (54 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, როგელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნიღება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესუმე, 1575 გვერდიანი ტომი, როგელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეული.

ვაჟა ებრისელის შემოქმეღებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამღვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწმეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწარმატის, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დესკანის მეღლისა და „დიოსკურია 2005“-ის, მწვიღობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიღობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-ს პრემიღენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრემიღენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეგი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანტიომეულო, აბრეთვე, პრეზისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონობრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომეული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული ლაკიდა და ბაანცოცხლა, მიძინეული, ღავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითები.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღამიწაზე...

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეშავი მისვლია... მათ იცინან იმ იწყება დღამიწის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ღაურიატი, ჯუმბერ ღეშავას სახელობის მენცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცინვად შხხვლი ყოველ ძეხას, ყოველ კახეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მახვიმერ

(გაგრძელება)

ზემოთმოტანილ ლექსში „ცისარტყელას ფერადი თითებით“ პოეტი ჰქმნის არა ამქვეყნიურ კოლორიტს და მკითხველს მთელი არსებით შეაგრძნობინებს ბუნების ჯადოსნური სამყაროს მშვენიერებას. ამ ლექსის სტრიქონებში მიღწეულია იმდენი ექსპრესია, რომ მეტი მიუღწევადია. ვაჟა ეგრისელმა სალექსო ხელოვნების ზღვარს გადააბიჯა...

ვაჟა ეგრისელი დიადი და ამაღლებული სული ცისკენ, მზისკენ ისწრაფვის, პოეტი ქრისტესავით ეწამება, გოლგოთასაც არ ერიდება, ოღონდ მიადწიოს სამეუფო ცის სახლს. ჩვენს მიერ გაანალიზებული ლექსებიდან ნათლად ვხედავთ როგორ ცდილობს პოეტი ზეციური ცხოვრების არსის ამოკითხვას და აქ, ამქვეყნად ადამიანთა ცხოვრებას შემსუბუქებას, მეტად ღრმაა და გულწრფელი ვაჟა ეგრისელის ღმერთისადმი სიყვარული. პოეტის ლოცვა უგულწრფელესია და გულმხურვალე!

„ქრისტესავით ნაწამებს
ლურსმებით და სარტყებით,
გოლგოთისკენ უღმერთოდ,
მიატენებ შენს დღეებს –
მზის ნაღებით დატყედილს“.

ან კიდევ:

„გულმიღეულნი
მზის მოლოდინში
ფურუსულა და სხვა ყვავილი,
გრძნობენ შერხევას ვარსკვლავთ
წამწამთა.
ცამ გათენება გულში გაივლო
და აპრილივით სივრცე ამწვანდა.“

საოცრებაა ის, რომ პოეტი ელვას მოიაზრებს, როგორც წმინდა გიორგის რაშის ნაღის ნაპერწკლებს.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ფართო დიაპაზონს ქმნის არა მარტო ნიჭი და სიბრძნე, არამედ ცხოვრების დიდი გამოცდილება, უნებურად ერთი ბრძნული ნათქვამი გამახსენდა, ცნობილ მეცნიერსა და მწერალს ელგუჯა მაღრაძეს აქვს მოტანილი ეს სტრიქონები: „ბედნიერსა და უკვდავ არსებას არც თვი-

თონ აქვს საზრუნავი და არც სხვას უქმნის, ასე რომ მისთვის უცხოა როგორც რისხვა, ისე წყალობა, რადგან ყოველივე ამდაგვარი უძღურს ახასიათებს“.

როცა ეგრისელის ლექსს ვკითხულობთ ვგრძნობთ მის განწყობილებას, რწმენისა და ძიების ჟინი ჩვენც გვეუფლება, პოეტი ერთგულია სიბრძნისა და სიამის, სიყვარულისა და გაზაფხულის. მზისკენ სწრაფვის დიადი სურვილით პოეტმა დათრგუნა სიკვდილი. რამეთუ იქ ცაში წმინდა გიორგის რაშის ნაღის ნაპერწკლები ელანდება:

„ღამის სარკეში მოკამკამენი,
მზიურ სივრცეთა თანაზიარო
მთიები,
თითქოს ღურჯი ტბებია.
ცაში რომ გაკრთა,
ელვა კი არა,
წმინდა გიორგის რაშის ნაღის
ნაპერწკლებია.“

პოეტს ცაში ეგულება ღმერთები „ვარსკვლავების ოქროს ტაძრებით“. ვაჟა ეგრისელის ღმერთი სულში მიმართულ ლოცვებში უფლისთვის შინაგანი სიმშვიდის შევედრება და გულისთქმათა დაოკების თხოვნაა.

მაგრამ მორწმუნესათვის რელიგია უფრო იმედია, ვიდრე შვება და ჭირთა ახსნა. პოეტმა კარგად უწყის ისიც, რომ ღვთისადმი უსაზღვრო ერთგულებამ ვერ დაიფარა ქართველობა ტანჯვა-ვაებისაგან. ვაჟა ეგრისელის პოეზია ერის სულის სარკეცაა და მისი ავბედითი ყოფაც. მიწიერი და ხორციელი უკვდავებისთვის მლოცველია, მისი სურვილია სიკვდილის შემდეგ მისი ფერფლი მშობლიურ მიწას გადააყარონ. პოეტის რწმენის ნათელსაყოფად საინტერესოა შემდეგი ლექსი:

„როდესაც დამწვავს ტრფობა მამულის,
მსურს ჩემი ფერფლი ღოცვა –
კურთხევად,
მშობლიურ მიწას გადააყარონ,
რომ იგრძნოს ჩემმა ეზომ –
კურთხემაც
და მერე?
მერე მთელმა სამყარომ.“

არაერთმა კრიტიკოსმა, მეცნიერმა, თუ მწერალმა აღიარა ვაჟა ეგრისელის პოეზიის უმაღლესი ღირსებანი: „რაც და რამდენიც ვაჟა ეგრისელზე დაიწერა არცერთ მხედართმთავარზე არ დაწერილა“ – ბრძანებს ერთ-ერთი დიდი მეცნიერი. და იმისთვის რომ წარმოვიდგინოთ ვაჟა ეგრისელის ლექსთა კო-

ლორიტი, სტილი, სადექსო ხელოვნება, მიზანდასახულად მიმანია მოვიტანო ერთი ლექსი:

„ზურგზე შეისვამს დღეს, ვით წიქარა, ბიჭს და მზე მიდის... მიარღვევს ღამეს და მიუბღრობს, უკან მიჰკივის მთვარის ტახით დრო დაუნდობი, ცა გაუვალი არი უღრანი, სადაც ვარსკვლავები ბუდობენ“.

რა საოცარი ექსპრესიაა ამ სტრიქონებში. თითოეული მათგანი – სულ რამდენიმე სიტყვა – ბუნების სრულქმნილი სურათია, მაგრამ ეს არ არის მხოლოდ მზერით აღსაქმელი სურათები. – აქ სიტყვის ჯადოსნის ჯადოსნური ძალით შექმნილი მელოდიაა. უნებურად დიდი ვაჟა-ფშაველა გამახსენდა:

„ვიცანი ღმერთო სამყარო, ეს შენი დანაბადები!“

ვაჟა ეგრისელი ვაჟა-ფშაველასავით მორწმუნის თვალთ უცქერის მთელ კოსმიურ სამყაროს, რამეთუ:

„ადამის ძის ცოდვები –
გამჩენმა შეგვიწყალოს.
ჩვენთვის ლოცვებს აღავლენს
უფლის სახლი სინას მთის.
გვესხურება ცით წყარო –
მარადიულ სინათლის.“

ვაჟა ეგრისელის ყოველი სიტყვა ზეციდან წამოსული ვარსკვლავთცვენაა. და დგას დიდ ვაჟასათვის „ცა-ქვეყნის შუა ქედმოუდრეკელ სვეტადა“.

პოეტს იზიდავს ღვთიური ხმა, ლამაზი წუთები:

–ეს წუთებია ღვთიური:
ხმა მესმა გრიგოლ ნოსელის,
როცა დღე ღამეს დაშორდა,
შარავანდედით მოსილი
მზე იშვა –
დილის საშოდან.

ღვთიური ჰარმონიისა და საუფლო საუნჯეების ხილვით მადლცხებული პოეტი ღოცვა-ვედრების უიშვიათესი განცდებით გვხიბლავს, ხოლო ღმერთთან საუბრის უფლება მხოლოდ რჩეულთ ხელეწიფებათ. რამეთუ: „ღმერთთან ვაღს ის, ვინც ღმერთით ვაღს და ვინც იმასვე შესტრფის გონებით, რაც სათნო უჩანს ღმერთს“

ვაჟა ეგრისელის თითოეული ლექსი მზის სხივით ელვარებს. ლექსი მისთვის ყველაფერია. პოეტური ნიჭი, ღვთით ბოძებული მადლი გზნებს მასში და მადლს სწირავს სიკეთისათვის და მაინც:

„ლექსია ჩემი მცხეთაც, არმაზიც,
ლექსია ჩემი სვეტიცხოველი...“

პოეტის იდეალია „ცის ყვავილები“, უფლის თეთრი სასახლე“, „ცისარტყელას თითები“, „ვარსკვლავეთის თავთავი“, „მთვარის შადრევნები“.

ღიას, უფლის სასახლეს, მაღალ მზეს, ევლება ვაჟა ეგრისელის ამაყი და ძლიერი სული:

„ღამეს ჩამოუშლია შავი თმები
ღრუბლების,
და ცას აღარ მოუჩანს,
არც თვალი და არც სახე
ელვას გადაუსხიპავს ვარსკვლავების
თავთავი.

ვიცი,

სადღაც აქვეა უფლის თეთრი
სასახლე
მთვარის შადრევნები და
მზის მაღალი სათავე“.

ვაჟა ეგრისელის მასშტაბურობა, აზრისა და სიტყვის მონუმენტური წყობა, ურთულესი არქიტექტურა, ქართული არქიტექტურის მსგავსად, ჰარმონიული ასიმეტრიულობა, მისთვის დამახასიათებელი ღრმა ფერწერულობითა და წარმოსახულ ცხოვრების ბრძნული გააზრებით მკითხველს აძლევს სკოლასა

და სტილის, უმუშავებს დეტალების გამოყვანის ხელოვნებას, საერთოსა და უმთავრესის დაუფარავად.

და მაინც, საყდრის უმანკოებითა და პირველყოფილი სურნელითაა აღბეჭდილი ვაჟა ეგრისელის პოეტური სამყარო სიბრძნით მორჭმული, რაღაც არაამქვეყნიური სიდინჯითა და სიღარბაისლით ამკვიდრებს საკუთარი სულისა და გონების გენიალურ იმპულსებს (ფასეულობებს) და მათი უსასრულო განვითარების მომავალ კონტურებს საუკუნეების მიღმა ჭკრეტს...

ვაჟა ეგრისელმა როგორც პოეტმა ხარბად შეისუნთქა ათასწლეულის მემკვიდრეობა და მაინც უმაღლესი მშვენიერება მისი პოეზიისა ერთ გიგანტურ ყოვლისმომცველ მეტაფორაშია, რომლის ამოცნობაც ღრმა ფიქრსა და განსჯას მოითხოვს, ის ხომ იუველერის ფაქიზი ოსტატობით აღჭურვილი პოეტია, რომელიც სკრუპოლოზურად აჩუქურთმებს დეტალებს.

აი თუნდაც:

„ყინვით დახეთქილ ზამთრის ბუნავში

შუშისთვალემა ზის თებერვალი –

წვერმომშვებული და დაღვრემილი...

და ეფინება მთებს და მწვერვალებს

თოვლი –

ვითარცა უფლის ღიმილი“.

მთებზე და მწვერვალებზე განფენილი თოვლი პოეტის რწმენით უფლის ღიმილია და ვაჟა ეგრისელის პოეტური ექსტაზი ამ ხილვისა და შუშისთვალეობა, წვერმოშვებული, დაღვრემილ თებერვალთან დიალოგით მიიღწევა.

სამყაროსა და ადამიანის დიდი მთლიანობის განცდაა მის ლექსებში, ის ხომ ლაღად, მსუბუქად, ქმნის, რადგან გენია აწვდის იმას, რასაც მრავალნი დიდი წვალეობით მოიპოვებენ ხოლმე. დიადი ნებისყოფა, სიფაქიზე და სილამაზე, მშეენიერება, ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ნერვებია, მისი მფეთქავი ძარღვებია, რომელბიც მის შემოქმედებას კეებავენ.

უზადო ხელოვნებით გვხიბლავს ლექსი:

„შორს, უზარმაზარ ღამის ტაძარში,
იისფრად,
ოდნავ ბოლავს ღრუბელი,
თითქოს ღმერთები საკმელს აკმევენ...
და ნათლად წვეთავს მთვარის კრისტალი.
ბრწყინავს ცა –
ელვის ძაფით
ნაკერი
და ვარსკვლავებით ნაგვირისტალი.“

ესაა სწორედ პროფესიონალი პოეტის ხილვა, რომელიც მთელი არსებითაა განდობილი საიდუმლოებასთან და პოეტურ „მე“-სთან.

ზეცის ნათელით ბრწყინავს ვაჟა ეგრისელის პოეტური საბრძანისი, უკეთილშობილესი სულის პოეზია ნათლის სვეტად დგას ქართულ მიწაზე. მის პოეზიაში ყველაფერი ღვთიურია, მშვენიერებით მადლმოსილი.

რელიგია, ღმერთისადმი რწმენა და სიყვარული ვაჟა ეგრისელის სულთან ერთად იღვრება მის პოეზიაში და იმედებით მსჭვალავს ყოველ მის სტრიქონს, მის ფრაზას.

უსასრულოდ შეიძლება პოეტის სტილის თავისებურებებზე და მათ მომხიბლავ უშუალობაზე საუბარი.

ვაჟა ეგრისელის ხილვა – იმედის, ნათლის, სიცოცხლისა, მარადიული გაზაფხულისა და სულის მოსათქმელია, რამეთუ:

„მაცხოვრის დგას ნათელი

და ნაფლეთი მკრთალი

ღრუბლის,

კვლავ კიდია ცის კვართივით

და...

თბილისი რომ იხილონ

ჩამორბიან ბილიკები,

მთები ცერზე შემართულან.“

და მაინც, ვაჟა ეგრისელის პოეზია ძლიერია იმ ღრმა ფესვებით, რომლებიც განუყოფლად აკავშირებენ მათ ქართულ მიწასთან, მის პირველყოფილ ძლევაშემოსილ სულთან, იგი თავისი შემოქმედებითა და პიროვნული, ცოცხალი იერითაც სრულიად ბუნებრივად განასახიერებს ნამდვილი ქართული სულის სიმრთელესა და დიდ მხნეობას.

ოპტიმიზმი

„ფიქრები სამყაროთა წარმოშობისა და მისი რაობის შესახებ, სიცოცხლის, ვით აუხსნელი ფენომენის გააზრების კიდევ ერთი ცდა, კოსმიურ იდემა-ლებაში გახვეული მიწიერი სამყაროს სიღამაზის გასაღების პოვნის დაუცხრომელი სურვილი — ასე აღიქმება მკითხველისაგან ვაჟა ეგრისელის წიგნი „აისბერგები“.

და მაინც, ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში თვალშისაცემია ნოვაციები, ყოველი ლექსის თემატურ კვეთაში მოჩანს სიახლე, ოღონდ სიახლისაკენ ყოველი ნაბიჯი გადადგმულია ძველზე დაყრდნობით და არა მისი უარყოფით. ამიტომ პოეტური სტრიქონების სვეტებში ერთი შეხედვით ვერ შენიშნავ ტრადიციულ კედელზე დაშენების რაიმე კვალს, უნდა ჩაუდრმაგდე, ჩაეძიო.

ვარსკვლავისმიერი შუქითაა გაჩირადნებული ვაჟა ეგრისელის მთელი შემოქმედება და მისი ბოლო, დიდი კრებულის კაბადონი ამ დამაბრმავებელი სინათლის ელვარებითაა განათებული და აჰა, სადაცაა „მოვა ცისკარი ღურჯი“.

საქართველო ზღაპრული სილამაზის ქვეყანაა, ერთ-ერთი მათგანი ვის შემოქმედებაშიც განსაკუთრებით მკაფიოდ ჩანს საქართველო, მისი შესანიშნავი ხალხის სილამაზე, არის ვაჟა ეგრისელი, რომლის პოეზია ღრმადაა გამსჭვალული პატრიოტიზმით. მშობლიური მხარის სიყვარულითა და მისი ნათელი მომავლისადმი ღრმა რწმენით...

პოეტის რაინდული სულისკვეთება და მთელი მისი პოეზია ამართლებს პოეტის სიტყვებს: „სამშობლოს მტერი ბნელში შეგლისე, ვაჟა ეგრისელ!“

შეუპოვრობა, ვაჟა-ფშაველას „კაი ყმობა“. ბრძოლა და ჭეშმარიტების დაღადისი ვაჟა ეგრისელის პიროვნებისა და შემოქმედების ერთნაირად დამახასიათებელი თვისებებია. პოეტის ლირიკაში ნათელი მოსავს გრძნობათა კრიალა ცას, ღრმად შეუხისხლხორცებია ილია ჭავჭავაძის დიადი შთავონება: „ცხოვრება თვით რჯულია, იგი არ გაიჭრება ხოლმე კაცისაგან მოგონილ რიკრიკაზედ, თუმცა იგი ბერდება, მაგრამ იმ სიბერის გამოცდილებით ისევ თავისთავად ასხლტება და ჰყვავის. მეცნიერება და ხელოვნება არა არიან მოგონილნი კაცის ჭკვის და გა-

მოხატულების არც ვარჯიშობისაგან და არც ვარჯიშობისათვის. იგი იბადებიან ცხოვრებისაგან და არსებობენ ცხოვრებისათვის. იგინი წინ მიდიან ცხოვრების ვითარების გამო და მერე თავის რიგზედ თვითვე წინ მიჰყავთ ცხოვრება... რაც მაგათგან არის მოყვანილი ცნობაში და დამტკიცებული, ის გადადის ხალხში და იგი ცვლის ხალხის მდგომარეობას და ცხოვრებას“.

ამ სტრიქონების წაკითხვისას და ვაჟა ეგრისელის მხატვრულ ქმნილებებთან მათი შედარებისას მტკიცედ ვრწმუნდებით, რომ ჩვენი საამაყო პოეტი დიდი მამულიშვილის, ქართველი ხალხის საყვარელი მწერლის გულწრფელი თაყვანისმცემელია და ბრძენთა ბრძენის მოსაზრებები მისთვის ტკბილსაამური უხვი საგზავლია.

საბრძოლო ღოზუნების უღერადობა აქვთ ვაჟა ეგრისელის იმ ლექსებს, რომლებშიც განსაკუთრებული ზიზღით, სიძულვილითაა დაგმობილი ძმა-მეგობრობის დაღატი.

ზოგი ლექსი ძმობა-ერთობის, მეგობრობის, კეთილშობილური სიყვარულის ჰიმნებია. თუმცა აქ ნახსენები ერთი სიტყვაც კი არ გამოუყენებია პოეტს ქვემოთ ციტირებულ ლექსში:

*

„ღვთის ანაბარა დარჩენილ დედის —
ცრემლი და ოხვრა
ჩაუდის წვიმად.
(ამ ჯვრიან სვეეტთან, ამ ბუჩქთან ტვიის),
იმ ქართველ ვაჟკაცს,
რომელსაც სძინავს,
უღვთოთ განგმირულს ქართველის ტყვიით“.

1991

გმობს რა მოღალატეს, ვაჟა ეგრისელი მეორე
ლექსში გადმოგვცემს სამშობლოს უანგარო, გულწ-
რფელ სიყვარულს, რომლითაც გამსჭვალულია ის:

*

„ძმა ძმას ჰკლავს... სუფევს ქაოსი,
ძნელია ამის ატანა!
და ქართულ სასაფლაოზე
დგას და ხარხარებს სატანა...
დღე არის ღამით მოცული...
აბა სად, ვისთან იჩივლებ...
და მუხლმოყრილი ვლოცულობ:
სამშობლო გადამირჩინე!“

1991

პოეტის ლექსები ადასტურებენ, რომ იგი, „ვინც თავდადებით ემსახურება თავის ქვეყანას, უდიდგვაროდაც დიდია“.

ვაჟა ეგრისელმა ჩაგვახედა ლირიკული გმირის სულსა და გულში. ლექსის ლირიკული გმირის გრძნობა განწმენდილია და გაფაქიხებული:

*

„მომხდურს კი არა, ქართველო!

ძმასა ჰკა! —

კივის ღემონი.

გვაფხიზლებს ხმები წინაპართა დაფდაფებისა:

არავის ვეყმით,

არცა ვემონოთ

გარეშე ღვთისა - დამბადებლისა!“

1991

პოეტს სწამს, რომ საბოლოოდ დამარცხდება ღემონი, გაიმარჯვებს კეთილგონიერება, რისთვისაც აუცილებელია ღვთის მორჩილება, სამართლიანობა და სათნოება. კეთილი გარდაუვლად გაიმარჯვებს, ბოროტის დამარცხების აუცილებლობის ბრძნული აზრი იმედგაუქრობლად სხივოსნობს ვაჟა ეგრისელის ლირიკულ ნაწარმოებებში. აქ მას მეგზურობს ქართული პოეზიის მარადუამს გაუხუნარი მებაირახ-

ტრე შოთა რუსთაველი. „ბოროტსა სძლია კეთილმან არსება მისი გრძელია“.

პოეტს სწამს, რომ ღვთის მაღლი არ გაგვწირავს. მეტაფორების შთამბეჭდავი გამოყენებით მგოსანი ხატავს ჩვენი ხალხის მეტისმეტად მძიმე დღეებს. მკითხველი ვაღდებულია რომ დაღადით უთხრას ქება-დიდება პოეტს, ვინც აგვირისტებს ასეთ სტრიქონებს:

*

„ამოდიოდა მნათი აღსავლით,
ხილვა რცხვენოდა დიდი მგოსნის გამზირს
დილის მზის.
წუხდა სიცოცხლე გათელილი და დაღეწილი,
გამეხებული იღვა თბილისი
და პირს იხოკდა საქართველო —
თმაგაწეწილი“.

1991

აქ, ამ ლექსში ლაკონურობით, დინამიზმით, სინადავითა და უბრალო სასაუბრო ინტონაციითა გადმოცემული პოეტის სულიერი განცდა. საშინელი, შემადრწუნებელი მეხდატეხილი თბილისის შემაზრზენი ტრაგედია. პოეტის უმთავრესი სპეციფიკურობა სწორედ ის არის, რომ მას შესწევს სხვათაგან გამორჩეული უნარი და ნიჭი, ჩვეულებრივში არაჩვეულებრივის დანახვისა და, რაც მთავარია, მისი ისე-

თი უბრალო, სადა ხაზებით წარმოჩენისა, როცა ხელოვნებას და რეალობას შორის თითქოს მანძილი ქრება, უფრო მეტად პოეტის განუმეორებელი ნიჭის წყალობით ჩვენი რეალური ყოველდღიური ცხოვრების დეტალები სავსებით ახალი, ორიგინალური და ჯერ არნახული, არ განცდილი კუთხით წარმოჩინდნენ და თავისი გამჭვირვალებით გვანციფრებენ და გვიზიდავენ.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწყვეტი წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

პირამიდები

ვარსკვლავთა ცეცხლზე გამომწვარი
პირამიდები,
მარადისობას პირს არიდებენ.
რადგან ისინი
მოკვდავების შექმნა მარჯვენამ
და უკვდავების მიტომ არ სჯერათ!

1954

საოცრება

“გასაკვირია ქართველი პოეტის ასტომეული”...
მურმან ჯგუბურია

სულ მალე “უამი მოაღის”,
გაიფანტება ეგ ნისღები
და ვითარც რუსი მწერლის
ლეე ტოლსტოის,
ასევე დადგება ხელმომწერთა რიგები,
100-ტომეულზე ქართველი პოეტის –
ვაჟა ეგრისელის.

2017

დრო მოვა და...

ცა და მიწა შეერთდება!!!

აიყრებიან მთიები!!!

დრო მოვა და...

ვით ღმერთები,

სარკოფაგებს დატოვებენ მუმიები!!!

1958

ბოლნისს – დმანისს

მარნეულს და ბოლნისს,
დმანისს,
პირს ვერ უხსნის წვერი დანის,
რადგან არ ჩანს ტომი ქართუს,
და ვერ ისმენს სიტყვას
ქართულს,
გარდა ათიოდე სვანის!!!

1999

მთვარის ბარდაცვალება

მესამედ რომ იყივლეს დილა როცა
მამლებმა,

დამემ, ვით მაცხოვარმა ფერი
უცებ იცვალა.

და ფეხში ჩაუვარდა მოსულ ნათელს
მუდართით.

მერე გამთენიისას მთვარე რომ
მიიცვალა,
დილამ გადააფარა მას მკედრისფერი
სუდარა.

1966

მოხვია

წამით არ შეუშინდა –
თავსხმას,
მერებს,
მოხვიას*.

“მკლავი სამკლავიანი” –
ზღვებს და ოკეანეებს,
სივრცეებს და
პლანეტებს
სიყვარულით მოხვია.

2016

* მოხვია –(მეგრ) – თავსხმა, მერეხი

შიში

სრა-სასახლეს კი არა,
დარდით ვხურავ ხსოვნის კარავს,
ვარ სიცოცხლის მომლოცველი.
რადგან, ჩემო,
ზამთრის არა,
მეშინია ფოთოლცვენის.

2018

ოსკო თოლიები

ქალწულივით ღამაზი სანაპირო,
თავს იწონებს ქაფის
არშიებით.

ირგვლივ საოცარი ხედებია...
თოლიები –

ზღვაში დამსრჩვალთა
დედებია,
რომ დაჰკვივიან თავიანთ
ნაშიერებს.

1960

ანიდან –

ჰომედე

დაფრინავ, ვითარც კაპოეტი*,

გეძიონ...

სხვაგან ვერ გპოვებენ!

შენა ხარ ქართველი პოეტი,

ანიდან –

ჰომედე...

2018

* კაპოეტი – “ფრინველი წელიწადგამოვლილი”

ღრუბლებს შეფარებული,
შიშით ღამენათევი
მთვარე ელვის კრთომაზე
სხივთა თითებს იჭამდა.
წვეთდა ოქროს ნათელი,
ვარსკვლავების ფიჭადან.

1980

მექაცა და მედინაც

შენ როდესაც მოხვედი,
მთვარის თეთრი ნაჭერი
ცას ხელთ ეპერა მერდინად,
რომ ქვეშ ათასწლეულებს
ფაზისივით ედინათ.

შენთვის იყო კოლხეთი –

მექაცა¹ და

მედინაც².

1959

¹ 1,2 – მექა, მედინა – უძველესი ქალაქები არაბეთში
(მუჰამედის სამშობლო)

ოსეზ კავკასიონი

(ვარიანტი)

ცაში ბინადარს –

ვარსკვლავები ღვიძლს უკორტნიდა,

შავი ღრუბლების ყვავ-

ყორნებთან

დიდხანს იომა,

სანამ მიმწუხრის მზემ არ დანისლა

თოვლის გვირგვინით დაზვინული

კავკასიონი –

საფლავი არის ამირანისა.

1961

* * *

ძვალი და ტყავი,
მუდამ მშვიერი,
სულ გზაზე მყოფი,
სულ მოუცლელი,
ეს სიკვდილია – სიცოცხლეს რომ წინ
მიუძღვება,
რადგან პირშავი მიწის მუცელი,
ყოფილა თურმე ასე უძღვები.

2005

300 იანუსი

ჩემი კოლხეთი იყო ქვეყანა
მზით მდიდარი და
„ოქრო მრავალი“,
მომპარეს მისი ისტორია!!!
არ აქვთ ნამუსი.
ვიცი წარსული...
მწამს მომავალი...
ორივე მხარეს ვიყურები,
ვით იანუსი.

1998

ალბათ სპაპაძე

გორგასალის ნაშიერი
მტერს,
წარსულში ვერეკები,
თუმცა იგი ასჯერ მეტობს,
ბრწკლებს იღესენ
მგლის ლეკვები,
სამარტყოფოდ,
სააღგეთოდ.

1989

* * *

დღემ ჩაასვენა მზე ზღვის
კუბოში
და სადღაც ქვეყნის დასალიერთან
ქარები მორჩნენ
სხივთა აკონვას.
და წყვდიადიდან უცებ იელვა,
თითქოს გამოჰყო ენა
დრაკონმა.

1973

ბროწეულის ხე ციხის ბალახანზე

ომების გზებით იარა და,
მომხდურს ათასჯერ კვეთებია.
ეს ბროწეული კი არადა,
აქ დაცემული მეციხოვნის
სისხლის შედედებული
წვეთებია.

1989

ისევ ილოსი

დრო და უამის ძილ-ღვიძილში,
მომავალი თვალებს ახელს:
ღვთის ტაძარში არ ჩანს
ილოსს!*

მითიური მისი სახე –
ეზმანება ცამდე აწვდილ
სვეტებს შავი მარმარილოს.

1973

* ილოსი – მედეას და იაზონის შვილიშვილი. ილიონის (იგივე ტროას)
დამაარსებელი.

მთვარეს აითაიგულეს

მწუხრისას მზის ბილიკებით –
დღე წავა და
ღამე როცა,
ზეცას მისად დაიგულეს:
აიგუნდებს ვარსკვლავებს და
მთვარეს –
აითაიგულეს.

1964

* * *

ბაბილონი,
ურარტუ,
მიღია თუ ხეთია,
მაშინ, ასი ათასი –
წლის წინ, ვით ჩვენ უმზერდნენ,
ცაში მნათთა ხეტიალს.

1963

მივარე –

აივთის სასახლე

უსამანო ცა –

ჩემს უძველეს კოლხეთს
მაგონებს,

რომელსაც შური გაჩენიდან
სდევდა ფარული.

ახლა მის თვალში –

იდუმალი შიში ცახცახებს,
რადგან იქ რომ ღვას

ვარსკვლავებით შემოსარული,
მოვარე კი არა,
აივთის არის სასახლე.

1963

* * *

ასეა ახლაც,
ზვირთებს გრიგალი,
ვით ურა კვიცებს ისე ხედნის,
როგორც ხედნიდა
და თავს იკლავენ ზღვაში ქარები.
საღამოები ამოდინ
ჯოჯოხეთიდან
და მზეს დილისკენ მიაქანებენ...

1977

* * *

გაჩენის დღიდან ჩამესმოდა
მწვანე შრიალი,
დიდი წარსულის ვრცეულ მინდორთა,
სულ მოყვავილის მზით და
ვენახით.

ო, როგორ მსურდა,
როგორ მინდოდა,
აიეტის კოლხეთი რომ ცხადად
მენახა.

1964

* * *

ქუხილის ხმაზე,
როს მზემ დასაველეთს,
თავი ჩაჰკიდა მომაკვდავივით,
ღრუბლებმა მთიებს ჭკუა
ასწავლეს,
მთვარეც ჩააგდეს ზღვაში ნავივით.
ასეთ დროს ღელვა რას მოასწავებს,
ანდა ქარიშხლის
შავი ბლავილი?!

1979

* * *

უფლისაგან ნაბოძები,
სანამდის ერთად ბუდობს
ჩემში სული და ხორცი,
მაცხოვარს ვუნთებ –
სანთელს,
ვცოცხლობ უფალზე ღოცვით.

1987

* * *

ქარის კალთით მოტანილი –
ზღვად იღვრება
ნისლის ღილა,
მზე მისი მოამაგეა.
და ახურავს ცა –
მანდილად
მიწას,
ამ ჩვენს მშობელ გეას.*

1972

* გეა – მიწის ქაღალდოვება.

* * *

წყალიც ძილად იურვის...
კოლხი ორფეოსი კი
კარს მუსიკის –
მიხურავს და მოხურავს
და ატირებს ვარსკვლავებს
ღამდამობით კოლხურად.

1974

* * *

სიმყუდროვიდან მზის ნაბიჯები
და ელვის დაწერილი აკორდი,
შორიდან მოისმის

„ლილესავით“.

ობოლი მთვარის დასაკორტნად –
ვარსკვლავები ნისკარტებს
ილესავენ.

1962

* * *

ასე ყოფილა,
ასე მოდის,
შენც ვითარც მამას,
წუთისოფელი მოგიწამლა
შურმა და
შხამმა.

2006

ათონში

ათონის ლურჯ მონასტერში –
ათენებდნენ ღამეს
თეთრად,
რომ ცოდნოდათ აწინდელებს,
საქართველო ჰყავდათ ღმერთად:
იოანე და ექვთიმე
და გიორგი
მთაწმინდელებს.

2001

* * *

მიწაზე არა,

ცაში ვარსკვლავებს

უკვირთ:

მძვინვარე ქარიშხლებისთვის

რაც გიომიათ და გაგიძლიათ,

ეს იმიტომ რომ, ხარ მზის

ნაშიერი,

მოსუცი მთვარეც შენი ღვიძლია.

1989

კიპარისეზი

არ ვხედავთ,
მაგრამ იგი აქ არის,
ვინაც სოფელი დაამწუხრა
და ააოხრა.
და... სასაფლაო დარდითა და
ცრემლით ივსება.
მიცვალებულთა სულის
საოხად –
სანთლად ანთია მწვანე შუქი
კიპარისეზის.

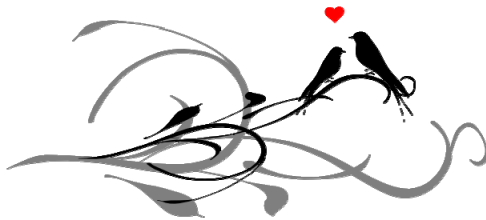
1987

მიტომ ახლო მიხველ ღმერთთან

მთები გესაფეხურა და,
მიტომ ახლო მიხველ
ღმერთთან
და ხატებიც გფარველობდა
წმინდა ჯგერგეს და
ლაშარის.
სახელმა კი შენმა,
ვაჟა!
აღბატროსის ფრთა გაშალა –
გაციერდა,
გალაჟვარდდა.

1976

* * *

რქებზე მზე დანთებულები,
დღეები ნახირივით რომ
მიბლავიან,
არავინ იცის თუ ვისია!
სიცოცხლე – თურმე
ღიმღამია,
ცხოვრება – განთიადის ნისლია.

2002

* * *

ხალიბების¹ ქურაში,
ვაწრობდი ძველ სიმღერებს...
და მე ბევრი ვერიდე:
სიზმარულ ქიმერებს,²
მზიან ეფემერიდებს.³

1964

1 ხალიბები – ძველი ქართველური ტომი.

2 ქიმერა (ბერძ.) – ცეცხლისმურქვეველი ურნხული.

3 ეფემერიდი (ბერძ.) – ერთდღიანი მწერი,
(გადატანით, ხანმოკლე ეფემერული რამე)

ცა – ვარსკვლავების ქვიშის საათი

მთვარე წამითაც თვალს არ მოსუჭავს
და ღია ცისქვეშ დამეს

გაათევს,

გამთენიისას გარდაიცვლება.

ცა – ვარსკვლავების ქვიშის

საათი,

მამლის ყივილზე ნელნელა და ჩუმად

იცვლება.

2004

ხილვა: უტურფურსი

კოლხეთში და დიაოხში –
უტურფურსი* ლომებრ
ებრძვის
ურარტუს და კიმირიელთ:
ზღვა ხომალდებს
წყალში ძირავს,
მტრებს ზედიზედ იგერიებს.

1967

* უტურფურსი – დიაოხის მეფე (ჩვ.წ.ად. IX-VIII ს.)

* * *

უსამანო სივრცეებში –
დავიწყების ბილიკებით
დრო მაღულად მიაქანებს:
გაქვავებულ მოვარის ცხედარს
და მთიების –
თავის ქალებს.

1973

* * *

ბიბლიიდან ხმა ისმის გოდების:
ან ისაკია,
ანდა აბრაამი.
დამის ბილიკით მიმოდის შიში,
ღრუბლებს შუა მთვარის
გამოჩნდა ნიში
და ვარსკვლავებმა ცა დააბრმავეს.

1972

თიბილ–ტაბულ–ტიბარეზი

ან მარეს და აიეტის
ბიბლიური ნაშეირნი –
დიდ კოლხეთის პატრონები,
ვით ეგრისელს მიბარებენ,
რომ წიგნებში დავასახლო:
კოლხ¹-კილხები²-მაკრონები,³
თიბალ⁴-ტაბულ⁵-ტიბარეზი.⁶

1961

1,2,3,4,5,6 – უბეველესი კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

ხელთ უჭირავს მთვარის წიგნი
და იგი ევანგელოზს –
მის სულზე და
მის მრწამსზე
და მას ისე, ვით ანგელოზს
ცალი ფეხი ზღვაში უდგას
და მეორე მიწაზე.

1989

ღამშვიდება

მომესმის შენი ფრთების შრიალი,
ჩემს სიახლოვეს ვიცი,
არ იშლი
და დიდ იმედად რადგან ციმციმებ, –
თავს სიყვარულის მივდებ
ბალიშზე,
მშვიდად მივწვები და მივიძინებ.

2009

ცა – ვარსკვლავების არის საფლავი

გამთენიისას მოვლენ ღრუბლები,
ვითარც მწუხარე
ჭირისუფლები
და როცა მთვარის კუბოს დაფლავენ,
მაშინ შორს, სადღაც
ელვა იკივლებს:
ცა – ვარსკვლავების არის საფლავი.

2003

* * *

ბევრმა მძვინვარე ათასწლეულმა,
ეგრისის ცაზე გადაიგრგვინა,
მაგრამ მაინც ვერ გაატიალა.
და აწ „კოლხური ფსალმუნები“,
როგორც ტიარა,*
თავს დაედგმება ეგრისს გვირგვინად.

2009

* ტიარა (ბერძნ.) – ძველ აღმოსავლეთში მეფეების და ქურუმების თავსაბურავი. (როგორც ძალაუფლების სიმბოლო)

აიეზი და იაზონი

გმირი იყო,
მიტომ თავი,
დიდ აიეტს მიაზონა.
და წარსტაცა საწმისი და
ბრძენი ქალი,
კოლხ ხელმწიფეს იაზონმა.

1972

* * *

შემკრთალი ელვა დახტის
კვიცივით,
ვერ ჰპოვა გზები და
ასპარეზი!
ხოლო ღრუბელმა –
იმ „ხულიგანმა“,
ცასა და მიწას
ერთად უგანა
და დაიწერა ჯვარი მთვარეზე.

1967

* * *

მეხმა როდესაც გადაიგრვინა,
სივრცეებს ფერი ელო
სატანის
და ყოველივე ჰგავდა ზმანებას.
ღრუბლებს –
ზღვის ცაში სურდათ ატანა,
მაგრამ გრიგალმა არ
დაანება.

1976

* * *

სიშორის იქით,
მიმწუხრიდან –
განთიადამდე,
მიმოყრილია ვარსკვლავების
ცად მუგზალი,
დილით კი მათგან რჩება ნაცარი.
ღამე მზის ოქროს –
დღეს კვლავ უგზავნის,
მთვარე კი ცაში არის,
არც არი.

1977

ჩარბალში კოპალას ქვანთან

ღამეა...

ვიღაც უფსკრულებს –

ყინჩად ჩასძახის: ამოდი!

ბაწარაულიც იალებს.

სივრცეებს შესძრავს ხმა ღოდის

და...

ბაყბაყ დევის დრიალი.

1977

ლ ა ზ ა რ ე

რა დღეს,
რა ხვალ, გარდასულთა,
ცხრაკლიტულის კარს გააღებს,
აღდგება და ჩვენთან მოვა.
და მიღეთი აამადლებს:
ასომთაერულს,
ნუსხურს,
მრგველოვანს.

1981

სტრაპონი

(64 ძვ.წ. 24ა.წ.)

მამით ნაღდი ბერძენი,
სუფთა ჭანი მე დელით,
ვამბობ:

ქალი

ბრძენობრძენი,
მეუფობდა მედეა,
დიდ ქვეყანას მიღეთის.

1962

✠

* * *

წვიმა წვრილი და გრძელი თითებით
უკრავს ცისარტყელას –
ფერად სიმებიანს.

ღვთის წინაშე კი ჩვენ ვართ მართლები,
მიტომაა რომ ვარსკვლავები –
სერაფიმები

წყვდიად ღამეს რომ გვისინათლებენ.

1961

* * *

უფლის ხელით დაკეტილი,
შენ გახსენი უამთა კლიტე,
ისე როგორც არქიმედემ,
პინდარემ და ჰერაკლიტემ.
და მე მიკვირს: ამდენ ღელვას,
წუხილს,
სევდას და იმედებს,
კაცის გული როგორ იტევს?!

1990

აბრაზინა

აწ შორეული მგზავრობისათვის,
უნდა გეჭიროს ჩვენ თადარიგი,
უფლის მხევალო,
ო, აგრაფინა!

იელვა?

არა!

არსთაგამრიგემ,
სულ წამიერად –
თავის შუქი გადმოგვაფინა.

1998

* * *

დღე – ნიადაგ მასზე მლოცველს,
მაცხოვარი მუდამ თავის
ახლო მთელიდა
აი, ახლაც უფაროდ და უხმილოდ,
მუხლმოყრილი უფალს ვუხმობ
და მპასუხობს იგი თავის წმინდა
მთიდან.

2009

შურის ციხე

მტერი ქართლის სილამაზით,
ახლაც ბოდმით სკდება
გულზე,
წარსულისკენ ჩუმად იხევს.
და შორიდან შურით უმზერს:
არმაზს,
ჯვარს და
„შურის ციხეს“.

1972

* * *

მარტი მიიპარება,
ამინდია კაპრიზი,
სახე მიღვას შენი
და ქარები ნაპირზე
ტალღები, ვით სველ ხალიჩებს
დასაშრობად ფენენ.

1978

ეგრისის მიეპი

ათასწლეულების იქით,
პონტოს პირას –
 ცა კოლხური,
მთვარის მანდილს აფრიალებს.
 და ეგრისის თეთრი მთები,
 თითქოს ლაზთა გემებია –
თეთრი ნისლის აფრიანი.

1967

* * *

შენი ხმა ელვად უვლის სამყაროს,
ვითარც უვლიდა
და სტრიქონების თითებით,
ამირანივით გამომყავს ცეცხლი,
ციდან კი არა,
ლერწმის გულიდან.

1962

მე და შავი ზღვა

დასაბამიდან კოლხეთში ვსახლობთ,
„ნენანასაგან“* და მზისგან
ვიშვით,
მიტომ ერთი გვაქვს გულისფიცარი.
და უკვდავების
თან დაგვდევს შიში,
მე და შავი ზღვა ვართ
ტყუებისცალი.

1962

* ნენანა – იგივე რვა კიბულე, ნაყოფიერების ღვთაება.

* * *

ათასწლეულების მერეც,
ცად აღმართავს სიყვარულად,
დააქცია რაც მტრობამ:
მუსიკა და პოეზია,
ფიზიკა და მხატვრობა.

1960

შირა კოჩა

ადრე შორს მოჩანდა:

(ახლა გულზე ვასკდები)

აპენინზე – ეტრუსკები,¹

პირინეიზე – ბასკები²

და აღდგომის კუნძულზე –

კოლხი ვირა კოჩა³ და

აზიაში ქასქები.⁴

1977

1,2,3,4 – კოლხთა (ქართველთა) შორეული ნაშეგრი.

* * *

მწუხრიდან – დილამდე ამოსული,
ღრუბლები ცის სახეზე
ჩანს წვერივით.
დღე სადღაც მზეს მიფიცხებია.
ვარსკვლავები –
მათემატიკური რიცხვებია,
ოდესღაც უფლის ხელით
დაწერილი.

1974

* * *

სიყვარულის ხომალდზე –
ვარდისფერი ოცნება,
მიკეთია აფრებად.

პოეზიაც,
მუსიკაც,
არის ცაში გაფრენა.

1959

ბიზანტიულის მხრებზე ვღბავარ

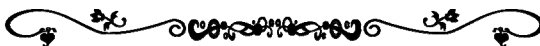
„შოთა, აკაკი, ილია,
ვაჟა და გალაკტიონი“.

მე, რომ აღარ დამინახონ,
ამიტომაც ზოგ-ზოგები,
თვალეხს ძალით იბრმავეებენ
და სმენასაც იყრუებენ.

აღარა ღირს მათთან დავა.

მე, შორს მიტომ ვიყურები,
გიგანტების მხრებზე ვღვავარ!

2007

ღაჩის

გულშიც აღარ გაიფიქრო:

– ლექსს,

აბა თავს რად აკლავდა,

რა ზნე ჰქონდა,

რა რჯიდაო!

შვილო,

ჩემთვის პოეზია,

სულ,

ქვა იყო საჯილდაო!

2007

* * *

ეს ლამაზი ცხოვრება
გადიქცევა ეწერად,
თუ მასში არ იცოცხლებს
მუსიკა და
ფერწერა.

2001

მარები, მაკრისები და მაკრალები

დავიწყების ნაპირებზე ჩამომსხდარნი,
ნახევრად ტიტველნი და
შიშველნი
და გულზე ტყვია ნაკრავები,
ხელებს კოლხეთისკენ იშვერენ:
მარები,¹
მაკრონები² და
მაკრალები.³

1964

1,2,3 – კოლხთა (ქართველთა) შორეული მონათესავე ტომები.

* * *

მთები ფეხისწვერზე დგანან...

მორევიათ განა რული:

ჯვარს და

არმაზს

და ნარეკვავს.

და არაგვი, ანანურის ციხის ზარებს –

მცხეთასთან კვლავ ჩამორეკავს.

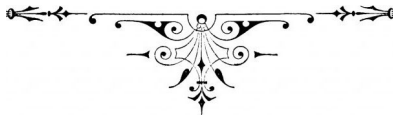
1977

9 აპრილი

მესმის მოთქმა,
გოდება,
როცა დგება მწუხრი.
ხსოვნა,
სევდას მაძალებს
და ქვაშეუთის ტადარი
რაეკავს ცრემლებს და
წუხილს.

1986

იპაროსი

„მზე – დედაა ჩემი, მთვარე – მამა ჩემი“.

ხალხური

ერთურთს დაშორდნენ მზე და მთვარე –
ძველი ცოლ-ქმარი.

მათმა ძემ მიწა აღარ იკმარა
და ცად აფრინდა,

მაგრამ დედამ არ მიიკარა!!

და ცაშივე დასწვა ქუხილით.

გაქვავებული მამაა – მთვარე,
მიწას რომ დაცქერს შუბლშეჭმუსენილი.

1994

* * *

სსონას ვფიცავარ დედის და
ახალ გარდაცვლილი დის:
მამული განა მიწაა,
ის თაფლით სავსე ფიჭაა
და...
ამბრის სურნელი სდის...

2005

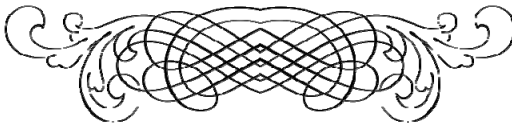
* * *

“ვარიანტი“

ვით დღე და ღამე დაქსალიერთან,
ჩუმად იყრება სული
და ხორცი.

მომაკვდავს ცრემლი ეღვრება ღველფად.
ღვას ცივ სინათლედ
სანთლების ღოცვა,
ტირილად ისმის ძაღლების ყეფა.

1987

ზღვა და თოლიეზი

არავინ იცის ზღვას თოლიეზი,

წივილ-კივილით თავს რად

აკლავენ.

იქნებ გლოვობენ გრიგალს –

გარეწარს,

ცა, მზეს იფარებს,

დღისით სახე რომ არ დაეწვას,

ხოლო ღამით კი მოვარის ჩრდილში

ძინავთ ვარსკვლავებს.

1986

წარწერა საფლავის ლოგზე

აქ არის ჩემი ნავსაყუდარი,
ეს შავი ლოდი...
და სხვა განძი არავითარი.
მთელი ცხოვრება ვლოცულობდი მეც
მნათესავით,
და სიყვარულს და სითბოს ვთესავდი
ვიყავ პოეტი,
სიღარიბით ვიყავ მდიდარი.

2003

* * *

ათასწლეულთა უღრანებიდან –
ბლავილი მესმის ოქროს
ვერძების
და სიახლოვის მწვავს აგონია.
დედამიწაზე ველარ ვეტყვი
და წინაპრები ჩემი მგონია, –
ცად მორიალე სილუეტები.

1996

* * *

თუმცა დაბერდა მოვარე,
მაგრამ ყოველი ესმის,
ვითარცა აბედს,
კვეხის.
ესმის ქუხილი ზევსის
და ხმები ქრისტეს კვნეხის.

1996

უნგრეთში

ქართველები,

ჩვენ მებრძოლი ხალხი ვართ...

და უნგრეთის ცისქვეშეთშიც

გვესმოდა –

წინაპართა ხმები – მტერზე კვეთების

და აწ ხნიერს,

სსოვნა თუ არ მდალატობს,

მაშინ ნისლში მშვიდად მიინარ

ბალატონს

ფერი ჰქონდა ლექსის შანდორ პეტეფის.

1983

* * *

დამეულ ფსკერზე ძილად მიყრილებს,
სანამ გრიგალს ზვიროთებს
აშლიდეს.

გულს გაიხეთქდეს მიწა საწყალი.
მანამ მგრგვინავ ცას
მზერით ამშვიდებ
და ზღვა ბობოქარს –
სიტყვით აწყენარებ.

2000

* * *

ძეო ადამის!

ბევრჯერ შეგშლია,
„ალილუია!“ მაგრამ უფალი,
მიგიტევებს და...

აწ გაილაღე.

რადგან შორს არა, თვითონ შენშია,
მიწის სიღრმე და

ცათა სიმაღლე.

2004

აპრილი კოლხეთში

გაზაფხული მინდორ-ვეღზე,
კელავ გადაღის
ჩუმად ყირას.
მწვანე უჩანთ მთებს მაჯები.
სხვამ რა იცის,
ბუჩქის ძირას,
ია-ია სილურჯით, ვით იტანჯება.

1980

* * *

ადარ სურს ნახვა,
თავს იმძინარებს,
რადგან ყოველი
ირველივ ოხრდება.
არაუშავს რა, შენს სუსტ მდინარეს,
ხმა,
ო,
სულ მალე დაუბოხდება.

1957

* * *

მარტო ფხოვში კი არა,
ფშავ-ხევსურეთს მთლიანად,
რწმენის დროშა გაშალა:
„აონმა“¹ და „თიანამ“²,
„ბოჩიმ“³,
„კვარამ“⁴,
„ლაშარმა“⁵.

1977

1,2,3,4,5 – წარმართული დმერთები.

* * *

შენი მარჯვენა ხელისგულიდან –
მზეს და სიცოცხლეს ალოკავენ
ქვამარილივით, –
ასწლეულები, როგორც ხარები,
და ბობოქარი შენი ლურჯი
ზღვათა ტალღები, –
ხმას ცის წვერამდე აიმაღლებენ
და სივრცეებით იმქუსარებენ.

2003

ხილვა: მთავი ხერმონ-თაბორის

ნისლია თუ მირონი,
რომ ჩამოდის წყალობად!
ქრისტეს ნაფეხურების
ისევე სურთ ამბორი.
იესოს უგალობენ
მთები –
ხერმონ-თაბორის.

1983

ო ნ ი ს ი მ ე

ზღვისკარად რომ გვიალერსებს –
ოდოია¹ ან ვოისა².
ფესზე ადექი და მოისმინე
პონტოს ზვირთებიდან:
ძველ-კოლხური სიმღერა მოისმის –
ო ნ ი ს ი მ ე.

1987

1,2 – კოლხთა წარმართული ღმერთები.

ხევსურეთის ღამე

ელვა ხანდისხან გაჰკრავს კვეს-აბედს
და ნაპრალები ჩანან
ყინვით გადაღეკილი.
ვიღაც წყვილიაღში ყივის: მოიცა!
გადმოდგა ნისლი მთაზე ღეკივით
და ხევსურეთი შიშმა
მოიცვა.

1977

ხილვა – მეღვა-აფსირტე, აიეტი

ისე ახლოს მოისმის ზარის რეკვა

ჰეკატეს,

თითქოს ათასწლეულთა გზები არ გაელიოს.

ნათლად ვხედავ –

მედეას,

აფსირტეს და აიეტს,

ფაზისთან ვით ელიან –

მზის ღვთაება ჰელიოსს.

1966

თოლიას ფოთლაი

ჰორიზონტს მიღმა,
დასალიერთან,
მოჩანან მთები –
დათოვლილები
და მათ სიბერე არ აშფოთებენ.
ზღვა,
თითქოს ტყეა შემოდგომის
და თოლიებს –
ცვივა ფოთლები.

1971

თარი; თური

ჩუმაღ უმზერს თარიც¹,
თურიც²,
რომ მტრისგან თუ „მოყვასისაგან“,
როგორ მოღის შარიშურიოთ,
თეთრი არა,
შავი შური.

1989

1,2 - წარმართ კოლხთა (ქართველთა) ღვთაებები
(წარმართ კოლხთა პანთეონში).

შურის შავი ფარდები

ეფარება შენს იმედს,
მერამდენედ ვინ იცის,
შურის შავი ფარდები.
მაინც, შენი მკრთალი ცა
ელის გალაქუვარდებას.

1998

* * *

მზე რომ დატოვებს თავის საუფლოს
დღე,

ღამეს უცებ დაემდურება.

მიმწუხრია და ვარსკვლავები
ცისკარს აღებენ.

ზარბაზნებივით, ეზოებში დგანან ურმები
და სოფელს ყელში გახირვია
ყეფა ძაღლების.

1967

ბანთიანი სოფელი

თენდება...

ვიღაც უძახის მეზობელს –

ოფეე...

ოფელია!

ქათმები გამოსვლას ერთმანეთს ასწრებენ:

და ცაზე კიდია სოფელი,

მამლების ყივილის –

ბაწრებით.

1978

ახსურის და ამონის

როგორ შვენის ეგვიპტეს
ქუდი –
პირამიდების
და სიმაღლე, რომელიც
ცისიერთან ამონებს.
და... იქ სუფევს დიდება:
ახსურის¹ და ამონის².

1972

1,2 – ეგვიპტური ღმერთები.

* * *

უსამანო სივრცეებში ფრთების
გაშლისთვის
იცვი, უფალი არ გაგიწერება
და რად ჰგონიათ აღმაფრენა
შენი დამთავრდა.
პირიქით,
ჩემო, ახლა იწყება...
მხოლოდ იმ ერთმა,
ღმერთმა იცის გზები მართალთა.

2002

* * *

გაცქერი კოლხეთს აიეტივით,
– აქ არის შენი ფუძე და ნერჩი.
და თვალს აყოლებ
დრო – უამის ბრუნვას,
რადგან შენ იგი არაფერს გერჩის,
ვითარცა მზის შეიღს,
ვით ლომს და უნასს.

1989

* * *

ათას ქარ-ცეცხლ გამოვლილი,
მშობლიურ პორტს სიყვარულით,
როცა მიაბღაველებს გემი,
მაშინ ზღვაო, დედასავით,
აღელვება,
როგორ გშვენის.

1986

* * *

ვადიდებ და ვაღმერთებ,
ბერძნულსა და
რომაულ,
ე.ი. ანტიკურ:
აზროვნებას პოეტურს,
წვდომას მათემატიკურს.

1980

ხეთი, ხათი და ალიბი

შორეულ წარსულში დამსხდარნი,
ძველ კოლხურ,
რომ გაიგებენ,
მთვლემარნი, წამს ყურებს დაცქეპტენ:
ხეთი¹,
ხათი² და ალიბი³,
მაია⁴, ინკი⁵ და
აცქეპტი⁶.

1968

1,2,3,4,5,6 – შორეული კოლხური (ქართველთა) მონათესავე ტომები.

ბატი და გელი

ათასი წელი შევცქერით
ცას ღამაზსა და
გულკეთილს,
რომელიც ნიღაბს არ იხდის,
კნაჭა გელს,
ბატზე უკეთესს,
მიწა კი არა,
წყალი ხდის.

1986

* * *

ზოგ ცოდვილს მდულარე კუპრი, და
ზოგსაც სამოთხე მიელის.

მსურს იყოს უფლისგან

დაცული:

ჩემს ზემოთ ცა – ვარსკვლავიერი

და ჩემში –

სიამაყე კაცური.

1993

მე ადამის

მოვიდა...

და აღარ იცოდა,

არც არითმეტიკა...

და აღარც რიცხვები.

და მე ადამის – ცას შესცივინებდა,

და...

თვლას სწავლობდა მურიცხებით*.

1974

* მურიცხი (მეგრ.) – ვარსკვლავი.

სული ბეჭირის და ბიძირის

წარსულის ქარიშხლებს მოყოლილი,
პატარა ტალღა,
ვით ამფორა –
აღსავსე სულით ბეჭირის
და ბიძირის
მოადგა ნაპირს და ეამბორა,
გახედა კოლხეთს და...
ჩაიძირა.

ამინდის უმცარი უმცვლა ზღვაზე

სახეფერმკრთალი და ნაღვლიანი
ელვა ხშირ-ხშირად
მთვარის სარკეში იყურება
და იწნავს ნაწნავებს.
ნეტავი ამ ზღვას რა აღრიალებს,
ანდა ეს ქარი
რას დაწანწალებს.

1987

* * *

ვარსკლავთა ზოდებით –
ცას უფლის ანაგებს,
ანგრევენ და თავებს ირცხვენენ.
სამყაროს განაგებს –
მათემატიკური რიცხვები.

1980

* * *

მზის და მთვარის თვალება
ცა დაგყურებს მუნჯივით
და გაბრმავებს სინათლეს:
მოგიგდია სამყარო ზურგზე,
როგორც ხურჯინი
და წყვდიადში კი არა,
სამოთხეში მიათრევ.

1999

* * *

აღარსად ჩანდნენ ალბატროსები,
გემბანიდან კი სევდანარევი,
ქარებს მოჰქონდათ ხმა
სიმღერების –
მებაღურების და მატროსების.
და ლურჯ ჰორიზონტს როცა
გავხედე,
ვნახე: ზღვა ზვირთთა მუშტს მიღერებდა,
განრისხებული,
ბლუ და თავხედი.

1986

* * *

ღამის საყდრულ სიჩუმეში,
ანგელოზთა ხმაც
არ იხმის,
უფლის შიშით მოცულების.
ცა – მღვიმეა,
ვარსკვლავები
იქ, დიღამდე ღოცულობენ...

1996

* * *

ათასეულ წლის წინათ,
რომსს,
მინოსსა და თებეს,
ბერძენი, არც რომაელი,
კოლხები გახლდათ მეფედ,
რომელიც მთელი სამყარო
ომების სისხლი ღებეს.

1974

* * *

მილიონი წელია,
ცა, რომ დაწერილია,
ვარსკვლავებით კი არა,
ძველ კოლხური ანბანით.
და შენ გელის, ვით მგოსანს,
მზის ემბაზში განბანილს.

2001

ა ვ თ ა ნ ღ ი ლ ს

გისმობ,

გემახი,

და ხმა არსაით,

შენი სახელი ქვაზე სწერია.

წევხარ მიწაში გაუპარსავი

და საფლავიდან რომ ამოვიდა

ბაღახი არა,

ძმალ,

აღბათ შენი წვერია.

1993

* * *

ამირანის ცეცხლი გბუგავს,
სიყვარულის ბოლი აგდის.
მხსნელად თავზე
ცა გახურავს.
და ღგახარ, ვით გოლიათი,
მშობელ ქვეყნის სამსახურად.

2005

* * *

შემოდგომის ფოთლების სიყვითლე,
რაც ქარი დაგპირდა,
ბაჯადლო ოქროა ნაწური?!
ზღვას ვკითხე,
შემომდგარს ნაპირთან,
მან მხრები აწურა.

1988

* * *

მიმწუხრიდან დილაამდე,
ხელში მთვარე გიჭირავს
ისე,
ვით სალამური
და ბნელს ნათელს მიუფენ:
მიწიერმა,
ციური პოეზია იუფლე.
და მშვილდმოზიდული
გითვალთვალებს ამური.

1970

* * *

ნილოსთან,
განგთან თუ ფაზისთან,
სხვის არა,
მზის*სამოსახლოა.
და კოლხეთს არ უჩანს სამანი...
და ვხედავ –
ცასთან რა ახლოა,
ბაბილონი,
მცხეთა და ქანაანი.

1970

*მზე – იგულისხმება ჰელიოსის ნაშვიერი: იაფეტი, პიპერიონი, აქციუსი, აიეტი და ა.შ.

პოეზიის კალენდოსკოპი

ცას თეთრ შუბლზე რომ აზის
მთვარე,
თითქოს კოპია,
ვითომც და რომ არცხეენენ.
და „კოლხური ფსალმუნი“
კალენდოსკოპია –
სავსე მეტაფორებით და
ვარსკლავების
ნამსხვრევით.

2002

რემისა და რომულის

ელვა –
ჩემი ფიქრია,
დედამიწას რომ უვლის,
და მე ისევ ისე:
რემისა და რომულის,
ძუძუს რომ აწოვებდა –
იმ მგლის ყმუილს ვისმენ.

2007

* * *

გაზაფხულის მოლივით –
 ჟამი ფეხქვეშ გერთხმის.
 სამყარო გაქვს მოვლილი
და კვლავ გწყალობს ღმერთი:
 ხელთგიპყრია აზრის და
 პოეზიის კვერთხი.

2005

* * *

ღამის ცაზე რომ ჰკიდია,
მთვარე,
როგორ ჰგავს ბუმერანგს,
მიმწუსრი რომ მხრებით ზიდა.
ზეირთი იხდის ქარის პერანგს
და ამოსვლას ღამობს ზღვიდან.

1967

* * *

ქალი არა,
მზე მომტაცეს
და წარსული ამიოხრეს:
მედეაზე ფიქრი მლახვრავს.
ვეფერები მე ძველ კოლხეთს,
ვითარც ზღაპრულ
მზეთუნახავს.

1969

განხეთქილების ვაშლი

მეოცე საუკუნის –

ჩუმად მიხურე კარი,
არაგის დარჩი ვალში.

ცაზე დაჰკიდე მთვარე –

განხეთქილების ვაშლი.

1978

* * *

ახლა კი არა,
დასაბამიდან,
არსთაგამრიგე, როგორც
დაგუპირდა:
ცა,
მიწას მთიებს როს დაარისხავს,
მაშინ ზღვა ძილად მიეგდება
სადღაც ნაპირთან
და თავსასთუმლად იდებს ქარიშხალს.

1986

„იულიუსი-ივლისი“

გაუძღვებ შურს და ომებსაც,
თვალში ნაცრის შეფრეჭევეას,
რაც საგზალი დღეის არი,
მაგრამ მოვა „თვე“, რომელსაც,
ვით „იულიუს“ კეისარი,
„ეგრისელი“ ერქმევა.

1969

კოლხური ღამე

ღამის იქითა სივრცეში
ელვა წყვილიაღში
თარეშობს,
თუმც ცაში ბუდობს მურიცხი*,
უზომო,
უანგარიშო,
უთვაღავი და ურიცხვი...

1961

* მურიცხი (მეგრ.) – ვარსკვლავი.

* * *

(გარიანტი)

თავგამეტებით რომ მისდევენ კვალს
გლისერების,
უღვთოდ სიცოცხლე აღარ სურვებიათ.
და დაფრენენ და ზვირთებში
რომ მკერდს ისველებენ,
თოლიები –
წყალში დამხრჩვალთა სულებია.

1982

* * *

ლეგენდიდან გადმოსული,
ცისქვეშეთში მარტო ხარ,
და ათასი მომხრე გინდა:
თეთრ პეგასზე ამხედრებულს,
ქრისტეს მხედარს –
კოლხეთიდან.

1971

* * *

სივრცეების აივნიდან –
გადმოჰყურებს ცოდვილ მიწას,
მთვარე,
როგორც მოურავი.
რა აშორებს ზევისს¹ რისხვა,
არც ქრონოსი²,
არც ურანი³.

1968

¹ზევისი (ბერძ.) – კაცთა და ღმერთთა მამა

²ქრონოსი (ბერძ.) – დროის განმასახიერებელი ღვთაება.

³ურანოსი (ბერძ.) – ცის განმასახიერებელი უზენაესი ღვთაება.

* * *

მოვარდა და ქარიშხალმა

ყურში რაღაც ჩაჩურჩულა,
“არვინ იცის რას დაპირდა,
ვინ გაიგებს ქარის ენას!!“

ჩაიძუხლა ზღვამ ნაპირთან

და მკვდარივით მიესვენა.

1997

* * *

ასი ათასი წელი გავიდა,
რაც რომ შენი ხმა
მოგვლევს,
მოგვეკვივის...
არც ადამი ჩანს და აღარც ევა.
შენ პოეზიის გაღვევს
ბორკილი
და ნუ მოგასწროს ღმერთმა
მის მსხვერველს.

2007

ზღვა და კლდე

ნისლის თავჩალმიანი

კლდე დგას კვლავ თავმომწონედ...

სიკვდილის თუ მგლისფერი ადევს

მიმწუსრს სახეზე:

რადგანაც კლდეს შეასკდეს,

ზღვას გრივალი

აქეზებს.

1997

ხილვა: მომღერალი კოლხი

სანამ მამალი მზეს იყივლებდა,

მე,

მოვიარე დედამიწის.

ყველა კუნჭული

და ხსოვნის მიღმა,

შორს,

გარდასულ ათასწლეულით

ვნახე: ზის კოლხი თვალმოსუჭული

და მთელ სამყაროს ატკობს თავისი

ტკბილი ღურჭულით*.

1972

* ღურჭული (მეგრ.) – სიმღერა, გალობა.

* * *

ღამის მიღმა,
აღმოსავლით,
მზის ლეკვების ისმის ყეფა
და იზრდება შიში ხავსად.
ელვა ცას თმსებს გადაპარსავს,
გამოაჩანს მთვარის
კეფას.

1972

* * *

“ვარიანტი“

ერთი ვარსკვლავიო სადღაც –
ქრება და ისევ ციმციმებს
და ცას სიშორე კორტნის...
ტყევის ღრუბლების სიმძიმით –
ღამეს ემტვრევა ტოტი.

1984

* * *

სასთუმლად უდევთ მთვარის ბალიში,
სძინავთ ვარსკვლავებს –
ღამაზ ქალწულებს,
რომლებიც ღამით შიშველ სხეულს
ვერ იფარავენ.
და ღღუღამეებს ერთმანეთზე
გადაბაწრულებს,
ცის უდაბნოში ვიდაც ისევ
მიაქარავენბს...

1975

წარსულის იქით

გუშინ თუ,

გუშინწინ მოსულებს,
აშინებო მტრებსა და
ავსულებს,

ვით ელვა ბნელში რომ მიჰქრი...

რომ გიხმობს კოლხეთის

წარსული,

სადღაც შორს...

წარსულის იქით...

1979

* * *

ტყიდან მოზოზინე ნახირს,
სურნელება მოაქვს მოლის,
ნიავე თავს მდაბლად
უხრის.
ნისლის ჩიბუხს მოაბოლებს
და შემოდის სოფლად
მწუხრი.

1962

ვით ჰეფესტო

მოსვლის დღიდან გწყალობს ღმერთი,
თუმც უმძრახად ხარ
მეფესთან,
სამჭედლო კი მაინც ბოლავს,
და შენც ისე,
ვით ჰეფესტო,
ჭედავ...
პოეზიის ფოლადს.

1974

ქ ი ნ ქ ლ ა

ნათურის შუქზე მოულოდნელად,
თითქოს „იქიდან“
მოფრინდა ქინქლა
და ჩამხურჩულა:
– ჯოჯოხეთია აქაც და
იქაც.

2008

მთვარე, ვით ბეთსოვენი

სიხუმეს მიჯაჭეული,
ქარი მალე აიშვებს,
ცისა და ზღვის მთხოვნელი.
მთვარე, ვით ბეთსოვენი,
ისევ ისე აუღერებს
ვარსკვლავების კლავიშებს.

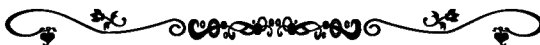
1979

შენეღეთ ეგვიპტუს

უნდა შეუტოო არ ყოფნას,
სანამ თვითონ ის შეგიტევს.
უფალს ძე თვისი,
სასიკვდილოდ არ ემეტება.
შეხედეთ ეგვიპტუს!
თავზე ცა რომ არ დამხობოდა,
პირამიდები შეუდგეს სვეტებად!

1978

მთვარე ნავია ქარონის

მწუხრიდან –

განთიადამდე,

ელვის ნიხებს რომ

აელვებს,

მთვარე ნავია ქარონის.

მკედართა სულები –

ცის იქით,

გადაჰყავს უსახლკარონი.

1993

ზღვა და ქარიშხალი

ზვირთთა ღოდებს მიაგორებს,
ზღვა არის და
ერჩის ღონე.
ქარიშხალიც გრძელ ფეხება
ისე დაჰქრის თავმომწონედ
თვით მიწასაც არ ეხება.

1986

* * *

ახლა უამთა ხაესი ფარავთ –
მზით ნამთვრალეპს
და ნაღვინებთ:
არკადიას¹ და ბაბილონს²,
ქაღდეას³,
აიას⁴ და ნინევს⁵,
ჩემი კოლხი წინაპრეპის
ნააღვრსებთ,
ნაფოფინებთ.

1963

1,2,3,4,5 – პრეისტორიული კოლხეთის ქვეყნეპი და ქაღაქეპი.

* * *

ადიდებული მდინარეები,
ვერ აუდიან დედამიწის
ცოდვების რეცხვას.
სივრცე სველია და ნაწვიმარი.
ცაში ანთია ვარსკვლავების
სამსხვერპლო ცეცხლი
და ღამის ღმერთს მოვარეს სწირავენ.

1986

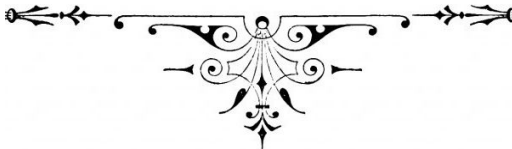

ეთერი

ქაოსიდან ამოსული
მზე - დღეს,
მოვარე – დამეს შერთეს
და მას შემდეგ ღვთისტოლ ეთერს:¹
ცა უჭირავს ცალი ხელით
მეორით კი დედამიწა
და...
საშველად არვის ელის.

1980

¹ ეთერი (ბერძ.) – ჰაერის სქელი ფენის განსახიერება (ზევსის ადგილსამყოფელი). ჰესიოდეს მიხედვით ერე-ბოსისა და ნიკტის ვაჟი.

* * *

ვიტარც სიემაწვილისას –
მეგრულ ოდის ლაფარის,
ახლა ჟამს სიბერისას,
მინდა კოლხეთის წარსულს,
თავი რომ შევაფარო.

2007

ღამის მსახური

სიზმრად შემომხვდა ღამის მსახური,
უშნო,

უღონო და უსახური,
სული მომთხოვა, ვით არსაკიძეს,
შეკრთა...

“ო, ალბათ, ესეც ბედია“

მას მერე,

ეჭა, რა დრო გასულა,
არსად, არასდროს არ შემხვედრია!

1999

* * *

ყიყინებს ნათელს მთიების მყვარი,
მთვარე სახეზე იფარებს
ნისლებს.

უამი ირევა, ვით სკა ნაყარი:
რომ ქვეყნად ყოფნა
არაა მყარი
და... თავს სიკვდილსაც ვერ შეაყვარებ.

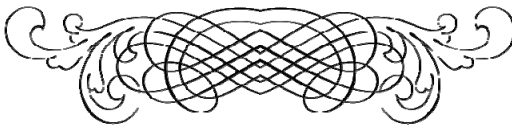
2000

* * *

ანგელოზების თავის ქალებია –
მთიები,
ფოსფორი ანათებს დათხრილი
თვალების,
ზოგჯერ რომ ფარავს ღრუბლების ძონძები.
ჩვენ მთელი სიცოცხლე
სიკვდილს ვემალებით,
და სულ ტყუილად
ის მაინც მოგვებნის.

2001

* * *

წამს გაიღება წარსულის კარი,
ყივის ცისკარი,
თუმცა ბინდია.
ათასწლეულებს გადასწევს მთვარე
და გამოაჩენს აიეტის
ოქროს სასახლეს,
აივანზე მდგარ ღმერთქალ იდიას.

1969

* * *

ელვის ბილიკით ჩამომდინარი –
მოედინება სიმღერა მესრის,
რომელიც ჩუმად ვუსმენ და
ვუმზერ.

ვით სათოხარზე შუადღისას გლეხი,
ცა,

მთვარის ქიცას

შუადამისას წაიკრავს შუბლზე.

* * *

სამშობლოს მტრებს და ორგულებს,
ვითარც ნადირს მოიხელთავ
და შიგ გულში ჩასცემ ლახვარს.
გადააქცევ ზღვას –
ხმელეთად,
მთის მწვერვალებს გადალახე!

2003

კომეტებს და კვაზარებს

ცისკენ ხელემაწვდილი –

დგას ვედრებად აღვის ხე.
სივრცეები ზანზარებს,

რადგან ღმერთი არისხებს –

კომეტებს და
კვაზარებს.

ხილვა: წარმართები მცხეთაში

ჯერ აღარა ჩანს ციხე არმაზის,
თუმც კლდეებიდან
მცხეთას დასცქერის –
რკინის ხარის თუ ოქროს ხბოს თავი.
წარმართებს მაღლა ააქვთ ლოდები.
სივრცეები კი ფიფქებს
მოსთქვამენ
და მთები თოვლს და ზამთარს
გოდებენ...

1989

მზის ამოსვლიდან – ჩასვლამდე

ვითარც მოკვდავს მიგემია
სიტკბოცა და გლოვა მწარე,
გმარხულობდი და არ ვსვამდი.
ესაა რაც მოვასწარი,
მზის ამოსვლიდან –
ჩასვლამდე!

2004

* * *

მამლის ყივილი მიღეულ დამეს,
ვითარც ძვალი ყელს
გაეხირა.
ცას ელვა ზოგჯერ გააწნავს სილას
და ვარსკვლავები
როგორც ნახირი –
აღმოსავლეთით მიბლავის დილას.

1977

ტირიფები

ხობისწყელისპირ ჩამომსხდარი –
თმაგაშლილი ტირიფები
წყალში დამხრჩვალთ
დასტირიან,

მიტომაა მზე გაძვირდა.

ანგელოზთა ტკბილი ხმები,
მაინც ისმის ცის ტაძრიდან.

1989

* * *

შენ მეოცედან მოხველ
და ღიად ოცდამეერთე
საუკუნეს მხრებს ატოლებ.
და პოეზიის მახვილსაც
აელვებ,
ვით გლადიატორი.

1996

ვარსკვლავები – უფლის კარვებია

დღისა და ღამის შესასვლელი –

მზე და მთვარე –

ცის კარვებია

და ღაღადისი მოისმის მწირის.

ვარსკვლავები –

უცოდველი კრავებია,

მამადმერთისთვის შესაწირი.

1978

* * *

ღრუბლების ურდომ გამოთენიისას,
ცას ვარსკვლავები
გადაუმაღეს,
კავკასიონი ფეხქვეშ შავი ლოდები ყრია.
სინუმე მოაქვს ხმა იღუმალი,
მთები შიშობენ
ამირანის არწივის ყრიალს.

1989

* * *

ხსენება ოქროს საწმისის –
უამურ ფიქრებს ცრის...
და დაძრწის ღალატის ხმა
დაგეშილი.
ელვა – ნერვია ცის.
ღამეს მოუჩანს მთვარე
ეშვივით.

1989

მ ა რ ტ ი

ვით შარშან,
შარშანწინათაც,
წელსაც,
რა კარგი უხარია,
ჩემი ქართული ბრწყინავს ცა
და ისევ ერთად არიან:
მარსი¹,
არეა²,
არია³.

1981

1,2,3 – მარსიო

* * *

როგორც ზღაპარში გველეშაპმა
მოულოდნელად,
მზე წამს ჩაყლაპა დასალიერმა
და ცის კიდეზე
აღარ ბარჩხილებს.
ზღვის სიღრმეში რომ უცეპ იელვა,
თევზი ამოხდა თუ სულია
წყალში დამხრჩვალის.

1990

* * *

ჩემი ყოფნის ცის ტაძარში,
რეკვა ისმის სხვა ზარების.
მეძაენი და
ურწმუნონი,
სიცოცხლეს კვლავ მაზარებენ,
ვით იესო ნაზარეველს.

1989

ანატოლია

დიდ ხელმწიფეთა ჩანს ნოასახლარი,
მორწეული წარმართ

მლოცველთა ცრემლით.

სიმარტოვეში დგანან ნიშები.

იღრინებიან ავაზები –

კარიბჭის მცველნი

და ძველ კოლხეთის –

დიდ წარსულში

აღარ მიშეებენ.

1986

* * *

ხობისწყლის პირს ჭაღას დამბა,
აუზიდავს, როგორც წარბი.
იქვე შენი სიცილი,
გადათოვლილ გზაზე გარბის
გაუხედნავ კვიცივით.

1962

* * *

შორს,

მთათა მიღმა ისნის ვარსკვლავმა
თვალი მოხუჭა

და გაახილა.

იღვიძებს ცეცხლი,

აღაგ-აღაგ ამოდისკვამლი.

თოვლიან ზამთარს ბლავის ნახირი

და ნაჯახივით ღამეს აპობს

ყივილი მამლის.

1959

ხილვა: გორგონა მეღუზა

მითებიდან მოსული

კარებთან ამეტუზა

და მიკივლა:

– აქა ვარ!

იმ ურჩხულმა – მეღუზამ*,

მაგრამ ვერ გამაქვავა!

1971

* გორგონა მეღუზა (ბერძ.) – ქალი ურჩხული, რომლის თავს ვინც შეხედავდა ყველას ქვად აქცევდა.

საჯილდაო ძვა

ცისქვეშეთში დღეები,

ვითარც წინათ ტაატით.

მიდიან და მოდიან...

მაგრამ შენთვის ყოველი:

წამი,

წუთი,

საათი,

საჯილდაო ღოდია.

2007

ე ლ ვ ა

უსინათლებს დღისკენ მავალ
ღამეს წყვილადს,
ქუხილს ელვა,
სულ თან ახლავს,
არ უხდება დიდხანს დაცდა.
და ის ელვა,
სველ ღრუბლიან ცას გადახნავს,
კვლავ დათესავს ვარსკვლავების
ოქროს მარცვალს.

1994

პო ს ე ი ღ ო ნ ი

(ვარიანტი)

უმთვარო და უსამანო

ქარიშხლებმა ცა

ინდომეს.

დამეს ცვივა ცრემლი მლაშე

და ზღვაზე პოსეიდონი

დააჭენებს ზვიროთა რაშებს.

1972

* * *

წვანან ღრუბლების შავი ლოდები
და ვარსკვლავები ნათელს
უკმევენ –
გადავიწყებულ სულებს უძღურთა.
გადაუღელავს ზეცას
გულ-მკერდი
და რძე მოჟონავს მთვარის ძუძუდან.

1969

ხილვა: ბ ა ვ შ ვ ო ბ ა

უამს მიმწუხრისას
მოულოდნელად,
მოგონებების დგება ჭავლი, და,
ვხედავ: ცანცარა თხებს და ერკემალს,
ახალ გაჩაღულ პარას ჭალიდან
ფეხშიშველა რომ მოერეკება.

1966

* * *

(გარიანტი)

რომ მიცურავს ცის ოკეანეში
კავკასიონი –
სომალდია ნისლის აფრებით.
და აწ ავადმყოფს სიყვარულით,
რა მეშველება!!

სამშობლოვ ჩემო!

შენი ერთი თვალის შეავლება,
მე თუ მომარჩენს,
სხვა არაფერი.

2006

როგორც იობი

გვლრნიან ღღეები და ჩვენ ტანჯვისთვის,
უფალს მადლს ვწირავთ,
როგორც იობი.

თუმც წარსულიდან ხმები მოგვესმის:
ზღვები – ცრემლია
კაცობრიობის,
ვარსკვლავები კი – სისხლი არის
ცაზე შემხმარი.

1976

პანდორას ყუთი

ჩემმა დღემ სინათლედ
მზე ამოიყვანა,
მას ღამე უთია.
მაინც ეს ქვეყანა,
პანდორას ყუთია.

* * *

ქუხილს უცებ რომ ელვა გაექცა,
არავინ იცის,
რად იკინკლავეს,
ან ეხლა რატომ არიან ჩუმად.
მეტეორები თავს რად
იკლავენ,
ვარსკვლავები კი თუ რატომ ღუჰან.

1981

* * *

უამს მიმწუხრისას დღე,

ღამის,

მშობიარობას გადაჰყვა.

მთვარე – ნავია ქარონის,

მთიები – მკვდართა სულები,

სადღაც მზის იქით გადაჰყავს.

1988

* * *

პოეტის გარდა იცის არავინ,
რომ საყვარელთა ხსნად და
იმედად –
ციალებს მთვარე ცას შუვერცხლილი.
და ვარსკვლავები ღამის
მღვიმედან –
გამოაქვთ ქარებს და ბრწყინავენ
გველის ქერცლივით.

1978

კველი კოლხეთი

წარღვნამდე არა,
წარღვნის წინარე,
ექვსი თუ შვიდი ათასწლეული –
ელვა გაუმტარ ნისლად ებურვის
ძველი კოლხეთი – უდიდესი არის
მდინარე,
აწმყოს,
წარსულს შუა შეგუბებული.

1966

* * *

მტერმა ვეღარ ამოგლიჯა
დედა თბილისს მტკვარის ენა.
დიდი ბრძოლითა და ღავით,
სანთლად ენთოთ ქრისტეს რწმენა,
მთაწმინდას და
მამადავითს.

1982

ოსკო ტაო კლარჯეთი

უხდებოდნენ მომხდურთ მკერდით,
რომლებმაც ვერ გასტეხეს!
“დრომ გასტეხა!”
ფანასკერტი,

ჯაყის ციხე,
ნარი, ოლი,
კუმი, ციხე კარტეხის.

1968

* * *

ქოსიდან ნაშობი მზეებით და
მითებით,
ვით მირიად წლის წინათ,
თვალი ისევ გევესება.
და ოლიმპოს მთებიდან გესმის
რეკვა ზარების.
კოლხ ჰეფესტოს ნაჭედი შენი ცა
და ლექსები,
თვითონ აპოლონისგან არის
ნაზიარები.

1972

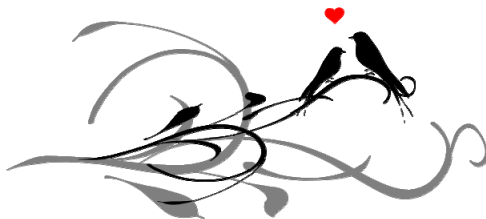

* * *

შენი ფიქრი ქორივით
დასტრიალებს ძველ კოლხეთს
და მოგესმის ყიჟინა ბერძნების
და ჰუნების.

შენ ღვთის ჯილდო იუფლე –
ნაბოძები ბუნების.

1988

* * *

გადიყრანტალა ცამ წვიმა
და უცებ გადაიდარა.
ისმის გალობები დაისური.
შენ წევხარ ქვიშაზე ზღვისკარად
აგურის ისრებით –
დაისრული.

1973

* * *

გარდასულთა დარდს და წუხილს,
სიხარული მუდამ სდევდა,
ვხედავ თბილისს გადათოვლილს,
მტკვარს კასპისკენ მიაქვს სევდა,
მცხეთისა და
გადათოვის.

1962

ჩასძინებიათ დღესასწაულებს

დიდ ფარსმან ქველის ცხენთა
თქარუნი,
მარსის ველიდან აწ აღარ ისმის,
მიტომ სიმძიმელს ვერსად
წავუელ.
ათასწლეულთა მტვერში და ნისლში
ჩასძინებიათ დღესასწაულებს.

1992

გიგანტომახია*

კოლხეთის დიდ წარსულში –
ასი ათასწლეულის
მდუმარება მარხია,
და ღამეებს ათევენ:
ტიტან-გოლიათები
და მოისმის ნიადაგ
ხმა – გიგანტომახიის

1993

* გიგანტომახია (ბერძ.) – გიგანტთა ომი.

* * *

მოკედავთ არა,
უკედავებს,
აღარ ყოფნით მიწა და,
უსამანო სივრცე ცის
ყოფნა ღმერთთა ბრძოლაა:
ზევისა და კრონოსის,
ბუდასი და ქრისტესი.

1968

* * *

ერთმანეთს ჩუმად ეფერებიან
თეთრნაბდიანი მურყნარები
ჰგვანან ფირალებს.

შორს ჩანან მთები გადათოვლილი.
დგას შუმოდგომა –

მატადორივით,
და ზამთარს ნეკერჩხლის ტოტს
უფრიალებს.

1970

* * *

ეგვიპტე და ბაბილონი,
საბერძნეთიცაა და რომიც,
“აღბათ აღარ გაიოცებთ“.
მზით მოსავდა კოლხთ ნაშიერთ.
თუ არ გჯერათ ჰკითხეთ: შლოცერს¹,
მილოს²,
ტომსონსა³ და შიერს⁴.

1968

¹ფრიდრიხ შლოცერი – გერმანია

²ედგარ მილო – შვეიცარია.

³ჯორჯ ტომსონი – ინგლისი

⁴ნ. შიერი – აშშ

* * *

მილიონი წელია,
ლეგენდებს რომ მიბეღაე
და გზას მაინც ვერ ამთავრებ.
უსმობ რეა-კაბელას,
ვით ღმერთების დედა-მთავარს.

1998

წვიმა, ქარი, მზე და მოვარე

რომ დაჰქრის და დაგრიალობს,
მკვდართა სული –
არის ქარი.

წვიმა ვარდთა ფერს ასველებს.
დღისით – მზეა,
ღამით – მოვარე,
ღვთის ჭიშკარში შესასვლელი.

1982

პ ო ე ტ ე ბ ი

„ჩვენ პოეტები ციდან ვეშვებით“.

გ.ლენიძე

როდესაც შეწყდა წვა და ქაოსი,
სიცოცხლე ქვეყნად იშვა
იმწამსვე.

და ის პირველი კოლხი იყო,
მამა უფალმა,
ვინც რომ ჩამოსვა დედამიწაზე.

1963

* * *

სივრცეს რომ აზანზარებს,
ქუხილს კი არა,
ზევის ხმაა' –
სურს რომ რისხვად სამყაროს დაეაროს.
და ტანში აურუოლებს
გეას¹ და ურანოსს².

1972

¹. გეა – მიწა

². ურანოსი – ცა

მზის ჩასვლა

(ვარიანტი)

ჩავიდა მზე და შეაფარა თავი
ზღვის მღვიმეს,
და ღღე დასტოვა სისხლდაწრეტილი.
მოვიდა ღამე
და დაუსვა ცას მთვარის მძიმე
და ვარსკვლავების მრავალწერტილი.

1962

* * *

ბალახი არა,
ისიც ცისკენ იწევს და
იღტვის,
რა საკვიროა, ღამე მთიებს თესდეს
და მკიდეს.

მზეც ამოდის და...
ის მთელი დღე დაეძებს
სიკვდილს
და მიმწუხრისას, ვითარცა ჩვენ
პოულობს კიდევ.

2001

ყაყაჩოები დიდგორზე

ათასწლეულებს მიაცურებენ

მთები –

ნისლების აფრიანები.

ნახეთ! – დიდგორზე ყაყაჩოები

სისხლიან დროშებს –

რა ამაყად აფრიალებენ.

1991

* * *

ასე ყოფილა მოკვდავთა ხვედრი...
მგელი მგლობას კი
 აროდეს იშლის.
სიკვდილიც ასე: უჩუმრად მოდის –
გლოვით,
 ერაურით,
 ცრემლით და ვიშით,
და მხრებით მოაქვს ჯვარი და ღოდი.

2001

* * *

მეზობელი მეზობელს და,
 ძმა ძმას ვედარ შევაყვარე,
 თუმც ტადარი ვაგე ასი
და ამიტომ ეს სამყარო,
 თავლა არის
 ავგეოსი.

1993

ს ა მ შ ვ ი ლ დ ე შ ი

მოგონებებს ყვაე-ყორნებად,
სანამ ქარი აშლიდეს,
სანამ ვხედავ მტერ მორეულ
სამღერეთს და
სამშვილდეს,
ან მე,
ანდა ჩემს ორეულს,
ნეტა რა დაამშვიდებს'

1964

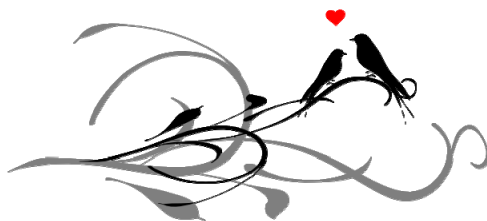
* * *

ასეა –

თურმე წუთისოფელი,
სიცოცხლეს წამით გაიჭილიკებს,
ჩუმად იღება ცათა კარები.

და დღე ყოველი ღამის ბილიკით,
კვლავ წარსულისკენ
მიიპარება.

1986

პოეტი

დაჰყურებს დაბლა ქუჩას,
სცემს ფანჯარასთან ბოლთას.
დუმილს ბოლო არ უჩანს
და მიდის ბრძოლა ორთა:
– ყოფნა!!
არყოფნა!!
ძალა,
არ აქვს სოფელთან დავის!
გულში რაღაც მაღავს,
ვაჰ!
თუ მოიკლას თავი.

1994

* * *

ჯოჯოხეთის ბჭესთან,
არ ანათებს მნათი,
სადღაც,
ვიღაცა გოდებს:
– დავიწყება ათოვს,
ადამის ძის ცოდვებს.

1996

გეას, პოსეიდონს, ანტიოსს

ბერძნული მითების კარები –

გაადლო

და ისევ მოხურო,

ღამეები უნდა ათენო.

და სული ჩაუდგა კოლხური:

გეას,

პოსეიდონს და

ანტიოსს*.

1961

*ანტიოსი (ბერძ.) – გეკას (მიწის ქალღვთაების),
პოსეიდონი – (ზღვის ღმერთის) ვაჟი.

მთვარის სონატა

(ვარიანტი)

ზღვის ფსკერიდან ქარიშხლები,
სანამ ჩუმად აიშვებენ,
მსსნელილ ტყვედქმნილ
მონათა.

ქარი ზვირთთა კლავიშებზე
უკრავს „მთვარის სონატას“.

1961

მეხენი, ნარიყალა, თბილისი

ღუმს მეტეხი...

ნარიყალა,

წარსულშია გარიყული,

მტკვარს ზვირთები ხეთქავენ.

და... თბილისი არის გული,

ქუნები კი ძარღვებია,

სიყვარულით მფეთქავი.

1971

* * *

ისინათლა,
გაქრა ბნელი,
მიწის შვილი ცისკენ იღტვის...
ვაჰ, თუ მზემ არ მიიკაროს.
დამეს მთვარე რომ ჰკიდია,
ცალი ფრთა იკაროსის.

1962

კელტები და ბასკები

პირინეის კუნძულებს
სული კოლხ-იბერების,
კელაგ ზღვასავით ასკდება.
დასცინიან სიბერეს
კელტები¹ და ბასკები².

1964

1,2 – ქართველთა მონათესავე ტომები.

ენა მზის ღმერთ ჰელიოსის

წარსულიდან ქარს მოჰქონდა,
სინარნარე ტკბილ-კოლხური,
ენათა და კილო-კავთა,
ცა ბრაზობდა და ვარდისფერ
ელვის ტუჩებს ილოკავდა:
არაფერი არ ესმოდა,
სინათლით და ბნელით მოსიღს,
რადგან სრულად დავიწყოდა
ენა,
მზისღმერთ ჰელიოსის.

1964

ნ ე ნ ა ნ ა

მოსვლა წუთისოფელში,
რომ არასდროს ენანათ,
ძველად კოლხ-პელაზგები
უგალობდნენ მუხლ-მოყრით
უფალთ-უფალ
ნ ე ნ ა ნ ა ს.

1966

* * *

ვარსკვლავთა ნაკვერცხლებით,
დილამდე ჩუმად თბება
მთვარე –
მგოსანთა მუზა.
და... დაფეხვილი მთები –
ჩანან სიკვდილის კუზად.

1967

* * *

„ნუ შეიყვარებთ წუთისოფელს“.
(მათე. 2,24).

და ბოლოს ისიც კი წავიდა მარილზე,
სიცოცხლეს,
ვინც ღამე უთია
და მიჰყვა სამარის კარამდე.
რა არის აქ ყოფნა!
იგი ხომ წუთია,
გიყვარდეთ არყოფნა –
ცასავით მარადი!

1990

ერთი ზვირთი

ქარის ნათქვამს თუ ყურმოკრულს
ერთი ზვირთი ჰყვება ამბავს:
– ღრუბლებისგან ცამ,
ვით შობა.

ზღვას აცვია სიფრიფანა
ნისლის კაბა
და ამშვენებს ქაფის ქობა.

1971

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ	5
პირამიდები.....	25
საოცრება	26
*** დრო მოვა და.....	27
ბოლნისს – დმანისს.....	28
მთვარის გარდაცვალება.....	29
მოხვია.....	30
შიში.....	31
ისევ თოლიები	32
ანიდან – ჰომედე.....	33
*** ღრუბლებს შეფარებული.....	34
მექაცა და მედინაც.....	35
ისევ კავკასიონი.....	36
* * * ძვალი და ტყავი.....	37
ვით იანუსი	38
აღბათ სააკაძე.....	39
* * *	40
ბროწეულის ხე ციხის გაღავანზე.....	41
ისევ ილოსი.....	42
მთვარეს აითაიგულებს.....	43
* * * ბაბილონი	44
მთვარე – აიეტის სასახლე.....	45

* * *	ასეა ახლაც	46
* * *	გაჩენის დღიდან ჩამესმოდა.....	47
* * *	ქუხილის ხმაზე	48
* * *	უფლისაგან ნაბოძები	49
* * *	ქარის კალთით მოტანილი	50
* * *	წყალიც ძილად იურვის.....	51
* * *	სიმყუდროვიდან მზის ნაბიჯები ...	52
* * *	ასე ყოფილა	53
	ათონში.....	54
* * *	მიწაზე არა.....	55
	კიპარისები	56
	მიტომ ახლო მიხველ დმერთთან.....	57
* * *	რქებზე მზე დანთებულები.....	58
* * *	ხალიბების ქურაში.....	59
ცა –	ვარსკვლავების ქვიშის საათი.....	60
	ხილვა: უტურფურსი	61
* * *	უსამანო სივრცეებში	62
* * *	ბიბლიიდან ხმა ისმის გოდების....	63
	თიბილ–ტაბულ–ტიბარები	64
* * *	ხელთ უჭირავს მთვარის წიგნი	65
	დამშვიდება.....	66
ცა –	ვარსკვლავების არის საფლავი.....	67
* * *	ბევრმა მძვინვარე ათასწლეულმა	68
	აიეტი და იაზონი.....	69

* * * შემკრთალი ელვა დახტის.....	70
* * * მეხმა როდესაც გადაიგრვინა.....	71
* * * სიშორის იქით.....	72
ჩარგალში კოპალას ქვასთან.....	73
ლაზარე.....	74
სტრაბონი.....	75
* * * წვიმა წვრილი და გრძელი თითებით.....	76
* * * უფლის ხელით დაკეტილი.....	77
აგრაფინა.....	78
* * * დღე-ნიადაგ მასზე მლოცველს.....	79
შურის ციხე.....	80
მზე და მთვარე.....	81
* * * მარტი მიიპარება.....	82
ეგრისის მთები.....	83
* * * შენი ხმა ელვად უელის სამყაროს.....	84
მე და შავი ზღვა.....	85
* * * ათასწლეულების მერეც.....	86
ვირა კონა.....	87
* * * მწუხრიდან – დილამდე ამოსული.....	88
* * * სიყვარულის ხომალდზე.....	89
გიგანტების მხრებზე ვდგავარ.....	90

დაჩის.....	91
* * * ეს ღამაში ცხოვრება.....	92
მარები, მაკრისები და მაკრალეები.....	93
* * * მთები ფეხისწვერზე დგანან.....	94
9 აპრილი.....	95
იკაროსი.....	96
* * * შაოსან ღრუბლებს ზღვასთან უცდიდა.....	97
* * * ხსოვნას ვფიცავარ დედის და.....	98
* * * ვით დღე და ღამე დასალიერთან.....	99
ზღვა და თოლიები.....	100
წარწერა საფლავის ლოდზე.....	101
* * * ათასწლეულთა უღრანებიდან	102
* * * თუმცა დაბერდა მთვარე.....	103
უნგრეთში.....	104
* * * ღამეულ ფსკერზე ძილად მიყრილებს	105
* * * ძეო ადამის!.....	106
აპრილი კოლხეთში.....	107
* * * აღარ სურს ნახვა	108
* * * მარტო ფხოვში კი არა.....	109
* * * შენი მარჯვენა ხელისგულიდან....	110
ხილვა: მთები ხერმონ-თაბორის	111

ონისიმე.....	112
ხევსურეთის ღამე.....	113
ხილვა – მეღვა-აფსირტე, აიეტი.....	114
თოლიების ფოთლები.....	115
თარი; თური.....	116
შურის შავი ფარდები.....	117
* * * მზე რომ დატოვებს თავის საუფლოს.....	118
განთიადი სოფელში.....	119
ახსურის და ამონის.....	120
* * * უსამანო სივრცეებში ფრთების.....	121
* * * გასცქერი კოლხეთს აიეტივით.....	122
* * * ათას ქარ-ცეცხლ გამოვლილი.....	123
* * * ვადიდებ და ვადმერთებ.....	124
ხეთი, ხათი და ალიბი.....	125
ბატი და გედი.....	126
* * * ზოგ ცოდვილს მღუღარე კუპრი, და.....	127
ძე ადამის.....	128
სული ბეჭირის და ბიძირის.....	129
ამინდის უეცარი შეცვლა ზღვაზე.....	130
* * * ვარსკვლავთა ზოდებით	131
* * * მზის და მთვარის თვალება.....	132
* * * აღარსად ჩანდნენ აღბატროსები.....	133

* * *	ღამის საყდრულ სიჩუმეში.....	134
* * *	ათასეულ წლის წინათ.....	135
* * *	მილიონი წელია.....	136
ა გ თ ა ნ დ ი ლ ს.....		137
* * *	ამირანის ცეცხლი გბუგავს.....	138
* * *	შემოდგომის ფოთლების სიყვითლე.....	139
* * *	მიმწუხრიდან დიღამდე.....	140
* * *	ნილოსთან.....	141
	პოეზიის კალეიდოსკოპი.....	142
	რემისა და რომულის.....	143
* * *	გაზაფხულის მოლივით	144
* * *	ღამის ცაზე რომ ჰკიდა.....	145
* * *	ქალი არა.....	146
	განხეთქილების ვაშლი.....	147
* * *	ახლა კი არა.....	148
	„იულიუსი-ივლისი“.....	149
	კოლხური ღამე.....	150
* * *	თავგამეტებით რომ მისდევენ კვალს.....	151
* * *	ლეგენდიდან გადმოსული.....	152
* * *	სივრცეების აივნიდან	153
* * *	მოვარდა და ქარიშხალმა.....	154
* * *	ასი ათასი წელი გავიდა.....	155

ზღვა და კლდე.....	156
ხილვა: მომღერალი კოლხი.....	157
* * * ღამის მიღმა	158
* * * ერთი ვარსკვლავით სადღაც	159
* * * სასთუმლად უდევთ მთვარის ბალიში.....	160
წარსულის იქით	161
* * * ტყიდან მოზოზინე ნახირს	162
ვით ჰეფესტო.....	163
ქ ი ნ ქ ლ ა.....	164
მთვარე, ვით ბეთხოვენი.....	165
შეხედეთ ეგვიპტეს.....	166
მთვარე ნავია ქარონის.....	167
ზღვა და ქარიშხალი.....	168
* * * ახლა უამთა ხავსი ფარავთ.....	169
* * * აღიდებული მდინარეები.....	170
ე თ ე რ ი.....	171
* * * ვითარც სიყმაწვილისას.....	172
ღამის მსახური	173
* * * ყიყინებს ნათელს მთიების მყვარი.....	174
* * * ანგელოზების თავის ქალებია	175
* * * წამს გაიდება წარსულის კარი.....	176
* * * ელვის ბილიკით ჩამომდინარი	177

* * * სამშობლოს მტრებს და
 ორგულებს 178
 კომეტებს და კვაზარებს..... 179
 ხილვა: წარმართები მცხეთაში..... 180
 მზის ამოსვლიდან – ჩასვლამდე..... 181
 * * * მამლის ყვირილი მიღუულ ღამეს... 182
 ტირიფები 183
 * * * შენ მეოცედან მოხველ 184
 ვარსკვლავები – უფლის კარგებია 185
 * * * ღრუბლების ურდომ გამთენიისას 186
 * * * ხსენება ოქროს საწმისის 187
 მ ა რ ტ ი 188
 * * * როგორც ზღაპარში გველეშაპმა.. 189
 * * * ჩემი ყოფნის ცის ტაძარში..... 190
 ა ნ ა ტ ო ღ ი ა 191
 * * * ხობისწყლის პირს ჭაღას დამბა. 192
 * * * შორს 193
 ხილვა: გორგონა მედუზა..... 194
 საჯილდაო ქვა 195
 ე ლ ვ ა 196
 პ ო ს ე ი დ ო ნ ი 197
 * * * წვანან ღრუბლების შავი
 ლოდები..... 198
 ხილვა: ბ ა ვ შ ვ ო ბ ა 199

* * * რომ მიცურავს ცის ოკეანეში.....	200
როგორც იობი.....	201
პანდორას ყუთი	202
* * * ქუხილს უცებ რომ ელვა გაექცა.....	203
* * * უამს მიმწუხრისას დღე.....	204
* * * პოეტის გარდა იცის არავინ.....	205
ძველი კოლხეთი.....	206
* * * მტერმა ვედარ ამოგლიჯა.....	207
ისევ ტაო კლარჯეთი	208
* * * ქაოსიდან ნაშობი მზეებით და.....	209
* * * შენი ფიქრი ქორივი.....	210
* * * გადიყრანტალა ცამ წვიმა.....	211
* * * გარდასულთა დარდს და წუხილს	212
ჩასძინებიათ დღესასწაულებს	213
გიგანტომახია.....	214
* * * მოკვდავთ არა.....	215
* * * ერთმანეთს ჩუმად ეფერებიან	216
* * * ეგვიპტე და ბაბილონი.....	217
* * * მილიონი წელია.....	218
წვიმა, ქარი, მზე და მთვარე.....	219
პოეტები.....	220
* * * სივრცეს რომ აზანზარებს.....	221
მზის ჩასვლა.....	222

* * * ბაღახი არა.....	223
ყაყაჩოები დიდგორზე.....	224
* * * ასე ყოფილა მოკვდავთა ხვედრი.....	225
* * * მეზობელი მეზობელს და.....	226
ს ა მ შ ვ ი ლ დ ე შ ი.....	227
* * * ასეა	228
პ ო ე ტ ი.....	229
* * * ჯოჯოხეთის ბჯესთან.....	230
გეას, პოსეიდონს, ანტეოსს.....	231
მთვარის სონატა.....	232
მეტეხი, ნარიყალა, თბილისი	233
* * * ისინათლა	234
კელტები და ბასკები.....	235
ენა მზის ღმერთ ჰელიოსის	236
ნ ე ნ ა ნ ა.....	237
* * * ვარსკვლავთა ნაკვერცხლებით	238
* * * „ნუ შეიყვარებთ წუთისოფელს“	239
ერთი ზვირთი	240

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 54

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 54

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ტრიფონ ხუხუა

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი შშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ნანა ყალიყავა

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. პოლიბახოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com